

Vlaams
Parlement

vergadering **C375**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 15 september 2021

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het steunen en vergoeden van landbouwers in de omgeving van de 3M-site in Zwijndrecht – 4261 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de financiële schade voor de landbouwers in de buurt van de 3M-site in Zwijndrecht – 4316 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de zware economische gevolgen van de PFOS-problematiek voor de lokale korteketenlandbouwers – 4332 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van PFOS voor de lokale korteketenlandbouwers – 4361 (2020-2021)	5
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de schade bij land- en tuinbouwers als gevolg van de overstromingen van midden juli 2021 – 4272 (2020-2021)	20
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanhoudende onrust in de melkveesector – 4276 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de lage melkprices – 4284 (2020-2021)	22
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de preceregelingen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 4312 (2020-2021)	27
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de preventie van arbeidsongevallen in de land- en tuinbouwsector – 4335 (2020-2021)	30

VRAAG OM UITLEG van Bart Dochy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de crisis in de varkenshouderij

– 4338 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de crisis in de varkenshouderij

– 4383 (2020-2021)

32

VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse besteding van middelen voor de visserijsector uit het Brexitnoodfonds

– 4336 (2020-2021)

43

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het steunen en vergoeden van landbouwers in de omgeving van de 3M-site in Zwijndrecht – 4261 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de financiële schade voor de landbouwers in de buurt van de 3M-site in Zwijndrecht – 4316 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de zware economische gevolgen van de PFOS-problematiek voor de lokale korteketenlandbouwers – 4332 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van PFOS voor de lokale korteketenlandbouwers – 4361 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik ben niet alleen lid van deze commissie, maar ook van de onderzoekscommissie. Ik was daar Chinese vrijwilliger, maar ik heb intussen heel wat bijgeleerd. De commissie heeft net voor het reces een bezoek gebracht aan 3M zelf. We hadden daar een gesprek met Lantis, maar ook – en dat heeft me vooral getroffen – met de actiecomités en twee landbouwers. Het ging over een grote fruitteler die de hele provincie Antwerpen bedeelde met fruit en dus een grote omzet had in Antwerpen en over iemand van een zelfpluktuin die normaal gezien achthonderd klanten had maar intussen is teruggevallen op ongeveer honderd klanten. De omzet van de fruitteler is volledig gekelderd. Niemand vertrouwt zijn producten nog en niemand wil die nog. Hij leverde aan horeca, restaurant, ziekenhuizen, woonzorgcentra. Het gaat dus over een heel groot bedrijf, en de schade is dan ook enorm omdat het vertrouwen van de consument weg is door alles wat wordt verteld in het PFOS-dossier. Over het eindresultaat zal de onderzoekscommissie zich pas ergens begin januari kunnen uitspreken maar toch moeten we daar nu op reageren.

Minister, u hebt zowel in de commissie als in de plenaire vergadering – maar ik kan de data niet onmiddellijk terugvinden – gezegd dat u bereid bent om deze mensen te helpen. Ik heb die twee voorbeelden gegeven, maar er zijn nog andere landbouwbedrijven in de omgeving van de 3M-site die getroffen zijn. Ik heb de fruitteler rechtstreeks gevraagd hoe het nu zit bij hem, hoelang hij het nog kan volhouden, en wanneer hij steun nodig heeft. Hij antwoordde bondig maar concreet: nu onmiddellijk. Ik heb dan ook een aantal vragen voor u in dit verband. Collega Rombouts en een andere collega die toen aanwezig waren, herinneren zich wellicht dat het stil werd in de zaal toen die mensen hun verhaal deden. Het gaat dan niet alleen over de actiecomités en gezinnen met jonge kinderen, maar ook over die landbouwers en zelfpluktuinen en andere bedrijven in de omgeving.

Minister, is er nu definitieve duidelijkheid over het aantal getroffen bedrijven? Blijven de drie zones gehanteerd als referentiepunt?

Hoe zit het met de staalnames van de producten zelf? Welke resultaten kunt u al toelichten? Volgens de man van de zelfpluktuin waren er een tijdje geleden al staalnames gebeurd maar had hij daar na een aantal weken nog altijd geen resultaat van gekregen. Intussen zijn we nog een aantal weken verder. Zijn er al resultaten bekend van die staalnames?

Er zouden individuele contactnames of belrondes plaatsvinden met de landbouwers om die resultaten toe te lichten of verdere vragen van landbouwers te beantwoorden. Kunt u daar wat toelichting bij geven?

Blijft u bij de stelling de landbouwers zo snel mogelijk te vergoeden? Dat is natuurlijk een vrij rekbaar begrip, 'zo snel mogelijk'. In het verleden noemden we dat 'onverwijld'. Ik veronderstel dat u bij uw stelling blijft, maar wanneer zullen wij die landbouwers vergoeden? Dat is het belangrijkste. Hebt u daartoe al initiatieven genomen binnen de schoot van de Vlaamse Regering? Kunt u daar iets meer over zeggen? Kunt u ook mededelen welke maatregelen reeds worden of werden genomen om de getroffen landbouwers te ondersteunen? Het gaat niet alleen over financiële vergoedingen, maar ook over flankerende maatregelen.

U gaf ook aan dat u de aanbevelingen van Zorg en Gezondheid zou monitoren en meenemen in de bezorgdheid voor de individuele landbouwer. Kunt u ook daarover een update geven?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, ik zal proberen niet in herhaling te vallen, maar wil twee extra elementen toevoegen. Er is de noodkreet van Boerenforum en Climaxi, die duidelijk stellen dat de omzet van die korteketenboeren in de streek is teruggevallen op 20 procent, wat toch wel frappant is. Ook wil ik het nog even hebben over de communicatie van het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV), die toch wel heel ongelukkig was. Na de eerste berichten over PFOS kwamen ze eerst met geruststellende communicatie, maar daarna bleek dat dat werd gedaan op basis van waarden die verouderd waren, waardoor er opnieuw een klap kwam voor die sector.

Minister, kunt u meer toelichting geven over de acties die het Departement Landbouw en Visserij reeds heeft ondernomen om die landbouwers te ondersteunen? Wanneer zullen we de resultaten zien van de impactstudie? Welke maatregelen plant u zelf nog om de landbouwers in de buurt van sites met PFAS-vervuiling, zoals de 3M-site, te steunen bij hun financiële verliezen? Hoe benadert u de huidige vragen van het terrein? Hoe verloopt de samenwerking met het FAVV? Hoe staat u tegenover de communicatie van het FAVV in dezen?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik sluit me uiteraard aan bij de vragen van de voorgaande vraagstellers. We hebben de noodklok gehoord van de landbouw, en zeker van de korte keten in de omgeving. Er is een grote impact wegens de voedselveiligheid en de veiligheid van de inwoners daar, die niet meer weten wat ze nog wel of niet mogen eten van wat in hun tuin is gekweekt. Ook de landbouwers ter plaatse zijn uiteraard in paniek: kunnen ze nog verkopen wat ze hebben gekweekt? Zij krijgen ook de signalen dat mensen worden opgeroepen om hun voedsel in de supermarkt te kopen. Dat zijn allemaal zaken die ertoe leiden dat ze in een toestand van wanhoop terechtkomen.

Het is daarnet al aangehaald: ze kunnen inderdaad wel stalen laten nemen, maar ze moeten daar zelf voor betalen. Dat is ook iets wat hen tegen de borst stuit. Er is ook de oproep van het FAVV om te stoppen met de verkoop van hun eieren. Vanuit het voorzorgsprincipe is dat natuurlijk te begrijpen, maar het brengt de boeren natuurlijk van de regen in de drop.

Minister, ik wil eindigen met het belang van de impactstudie naar de economische gevolgen. Ik heb dan ook een aantal vragen in die zin. Werd de schade die de lokale boeren ondervinden, in kaart gebracht? Op welke manier worden getroffen boeren ondersteund om de geleden schade op een correcte en volledige manier te rapporteren? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de voorgestelde impactstudie? Welke aspecten zal die concreet becijferen, hoe wordt die studie aangepakt en tegen wanneer mogen we die studie verwachten? Overweegt u een schadeloosstelling voor de getroffen landbouwers? Zo ja, zal daarvoor een noodfonds in het leven worden geroepen? Zult u bij uw federale collega bevoegd voor de voedselveiligheid ook aandringen op het toch kunnen aanbieden van gratis staalnames aan de getroffen landbouwers?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's, het kader van de problematiek is al uitgebreid gegeven. Minister, ik heb u voor de zomer reeds een vraag gesteld omtrent de schade die landbouwers hebben opgelopen vanaf de eerste dag dat werd gecommuniceerd dat er mogelijk een risico is en/of problemen zijn, zeker specifiek voor de korteketenlandbouwers, omdat dat systeem natuurlijk bijzonder sterk steunt op een vertrouwens- en nabijheidsrelatie. Dat is onder druk komen te staan vanaf de eerste dag waarop werd gecommuniceerd en eventueel mist werd gespuid.

U hebt toen heel duidelijk en snel gereageerd om het departement de gelegenheid te geven om met alle bedrijven contact op te nemen en een situatieschets te maken. U hebt ook duidelijk aangegeven dat u ervoor staat om de nodige schadevergoedingen ten aanzien van die landbouwers te kunnen realiseren, maar dat een aantal onderzoeken nodig waren over hoe en wat er effectief in het vat kon worden gegoten.

Ondertussen hebben we het plaatsbezoek gehad. Net zoals de collega's wil ik onderstrepen dat ze de problematiek op tafel hebben gelegd, dat ze schade ondervinden, maar ook – en dat wil ik nog eens duidelijk onderstrepen – dat hun het water aan de lippen staat omdat hun inkomsten volledig terugvallen en hun reserves niet toelaten om op lange termijn verder te kunnen draaien. De tijdsdruk die er is om ondersteuning te genieten om hun bedrijfsvoering op langere termijn verder te kunnen zetten, is erg prangend. Het is belangrijk om dat signaal hier in de commissie te geven.

Verder zijn er de onderzoeken vanuit het FAVV. Er wordt duidelijk aangegeven dat binnen het landbouwsysteem er niet dadelijk een problematiek is en dat men in de eigen tuin toch wel moet opletten omdat er een heel eng voedingspatroon is en er heel veel voedselopname is. Dat is natuurlijk ook een bedreiging voor de korte keten. Er zijn ook vragen bij het feit dat het FAVV wel staalnames doet maar dat individuele analyses niet mogelijk zijn. Ik wil ook verwijzen naar een vraag die ik heb gesteld aan 3M in de onderzoekscommissie, namelijk in welke mate zij mee naar een oplossing willen zoeken voor de getroffen burgers en bedrijven aldaar. Zij hebben gezegd dat zij een schadefonds hebben binnen het bedrijf en dat zij aan het bekijken zijn op welke manier zij landbouwers op korte termijn een schadevergoeding kunnen uitbetalen. Meer details werden daarover niet gegeven, zoals ook een aantal andere vragen onbeantwoord bleven.

Minister, maakt u werk van een noodfonds of ander financieel instrument om de getroffen landbouwers te vergoeden? Op welke termijn kunnen we verwachten dat daar schot in de zaak komt en effectief vergoedingen kunnen worden uitbetaald? Hoe zult u het principe 'de vervuiler betaalt' hierbij afdwingen? Bent u op de hoogte van de oefening die gebeurt binnen het bedrijf 3M en de mogelijkheden van het noodfonds binnen 3M? In welke mate is hierover al overleg gepleegd met 3M en/of wordt het Departement Landbouw en Visserij betrokken bij de interne oefening van 3M? Is het Departement Landbouw en Visserij bezig met een impactstudie? Indien ja, wat is de scope en wanneer kunnen de resultaten verwacht worden? Welke impact hebt u op het analyseplan van het FAVV? Is dit afgetoetst met u of met het Departement Landbouw en Visserij? In welke mate zijn er mogelijkheden binnen het FAVV om de landbouwers in hoge nood bij te staan door onder andere schadevergoedingen? Wanneer en op welke manier zal er een duurzame aanpak, zijnde sanering en herstel van vertrouwen, uitgewerkt zijn voor de land- en tuinbouwers in deze regio? Dat is ongelooflijk belangrijk, want de duurzame toekomst voor die bedrijven staat op het spel.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u voor de vragen. Het is een zeer belangrijke vraag, waarover ik jullie zoveel mogelijk zal trachten te informeren omdat er de voorbije maanden veel gebeurd is. Ik zal de vragen niet in volgorde van de sprekers beantwoorden, maar inhoudelijk gebundeld.

Zoals jullie weten is het FAVV op 1 juli van dit jaar gestart met een heel specifieke bemonsteringscampagne bij landbouwbedrijven in de verontreinigde zone, namelijk tot 15 kilometer rondom de 3M-fabriek. Eind juli heeft het FAVV gecommuniceerd dat uit de resultaten van de stalen die toen genomen waren, geconcludeerd kan worden dat er momenteel geen bijkomende maatregelen nodig zijn bij de landbouwbedrijven in die zone.

De no-regretmaatregelen die geadviseerd zijn in zones rondom 3M voor zelfgekweekt voedsel, zijn volgens het FAVV niet nodig voor voedingsproducten die in de commerciële handel verkocht worden, noch voor groenten en fruit, noch voor melk en eieren. Dat heeft te maken met een veel lager risico op blootstelling. Ik begrijp wel dat er voor zelfgekweekt voedsel een andere regeling komt dan voor producten die worden verhandeld. Dat heeft een psychologische impact op mensen, maar ik moet nu natuurlijk wel meedelen wat het FAVV heeft besloten uit zijn bemonsteringscampagnes.

Er zijn extra monsters genomen door het FAVV, die uiteraard gratis waren. Ook de Universiteit Antwerpen en het studie bureau ERM, dat handelt in opdracht van 3M, hebben stalen genomen. Deze staalnames betroffen zowel voeding uit de handel als eigen kweek van particulieren zoals eieren van kippen uit eigen tuin. Ook hieruit volgde dat globaal gezien alle voeding uit de handel, zowel dierlijk als plantaardig, veilig kan en mag worden geconsumeerd en dit ook binnen de 15 kilometerzone rond 3M. Het ging onder meer over stalen van fruit, groenten en melk.

Alle resultaten van deze staalnames zijn transparant samengevat in het tussentijds rapport van de opdrachthouder Karl Vrancken, dat vorige vrijdag werd meegedeeld aan de Vlaamse Regering en aansluitend in de media werd gebracht. Op het moment dat jullie vragen zijn ingediend, was het rapport er nog niet, maar intussen is het er dus wel.

De opdrachthouder heeft vrijdag ook duidelijk gemaakt dat men voor een nieuw, specifiek advies over zelfgekweekte voeding, de resultaten van de bloedanalyses bij de omwonenden moet afwachten. Die worden tegen eind oktober verwacht.

Een van de collega's had het over boeren die stalen moeten betalen. Onze administratie zit binnenkort opnieuw samen met het FAVV. Wij kunnen geen stalen nemen, het FAVV doet dat, maar voor mij is het wel van belang dat de boeren niet moeten betalen. Dat zou nu dus opgelost moeten zijn. Het is op dit ogenblik ook niet wenselijk of aanbevolen dat de boeren zelf stalen zouden nemen omdat het FAVV de andere staalnamecampagnes die nodig zouden zijn, organiseert.

Landbouwers die vandaag graag bijkomende zekerheid willen, kunnen zelf analyses laten uitvoeren, maar eigenlijk zitten we samen om de analyses te laten coördineren en te laten uitvoeren in goed overleg met het FAVV. Wij dringen aan op die coördinatie zodat het niet nodig is dat boeren zelf stalen nemen.

Wanneer een landbouwer dat toch doet, is het evident dat hij dat zelf moet betalen. Maar wanneer de landbouwer via deze analyses vaststelt dat zijn producten verhoogde PFAS-concentraties bevatten, moet hij dit melden aan het FAVV. Er kunnen dan corrigerende maatregelen worden ingesteld, zoals het overschakelen naar leidingwater om concentraties in het eindproduct te verlagen.

Ik besef zeer goed dat dit tot extra lasten leidt bij de landbouwers. Mijn administratie heeft daarom regelmatig overleg met het FAVV om vragen van landbouwers over die staalnames zo goed mogelijk uit te klaren.

Tot op heden verloopt de samenwerking tussen het departement Landbouw en het FAVV zeer constructief. Het is belangrijk om te benadrukken dat elk beleidsdomein, zowel Vlaams als federaal, zijn eigen bevoegdheden heeft in dit dossier en dat dit ook gerespecteerd moet worden. Het FAVV heeft ook deelgenomen aan de Vlaamse expertenwerkgroep en op een zeer transparante manier informatie gedeeld met alle betrokken experts. Wij zijn er ook van overtuigd dat eventuele extra vragen over staalnames en resultaten, op een open en positieve manier zullen worden beantwoord.

De opmaak en prioritering van het controleplan is de verantwoordelijkheid van het FAVV.

Dit plan wordt dan voorgelegd aan het Raadgevend comité van het FAVV. Daarin zit ons Departement Landbouw en Visserij. Het departement heeft uiteraard maximaal oog voor het belang van de betrokken boeren. Dat is dus de procedure die tot op vandaag wordt gevolgd.

Over de acties waren er vragen van iedereen. Zoals ik eigenlijk al een paar keer heb gezegd in het parlement: mijn administratie heeft telefonisch individueel contact opgenomen met de 42 landbouwbedrijven die zich in de 1,5 kilometerzone rond 3M bevinden. Van de 42 bedrijven konden we er 40 bereiken en individueel bevragen. Uit die bevraging zijn meerdere bezorgdheden naar voren gekomen. Eerst en vooral is er de nood aan duidelijkheid over de staalnames, waarover ik nu uitleg heb gegeven. Ten tweede zijn er de bezorgdheden over de effecten op hun afzet en het imago van het bedrijf. Ten derde is er het risico op een waardedaling van het bedrijf. Dat zijn allemaal heel praktische zaken. Jullie hebben daarnet ook voorbeelden gegeven van zaken waar de boeren vandaag mee worstelen, en die ik zeker niet betwist.

Zoals ik zei, hebben we de staalnamebezorgdheden opgenomen in ons bilateraal overleg met het FAVV. Het departement werkt actief mee aan de diverse PFAS-werkgroepen, waar ook de belangen van onze Vlaamse boeren worden meegenomen. U vindt een verslag van die werkzaamheden terug in het rapport dat de opdrachthouder op 10 september heeft voorgesteld aan de Vlaamse Regering. Op dit ogenblik is er nog geen gecentraliseerd overzicht of impactstudie van de mogelijke economische schade die onze boeren in de regio ondervinden. Wij zijn wel op de hoogte gebracht van een aantal individuele berichten van boeren

die aangeven dat ze moeite ondervinden met hun afzet. Het gaat dan, zoals jullie zelf ook zeggen, vooral om korteketenbedrijven. Ook is er een melkveebedrijf dat op vraag van het FAVV is overgeschakeld naar leidingwater voor het drinken van de dieren en daardoor met extra kosten wordt geconfronteerd. Er is in een opvolgoverleg voorzien met de landbouworganisaties, BioForum en het FAVV om een nieuwe stand van zaken op te maken en zo maximaal de vinger aan de pols te houden wat de economische schade betreft. Die schade verschilt ook van bedrijf tot bedrijf. Je kunt daar individueel geen lijn in trekken.

Wat de vergoeding betreft, zitten we met een probleem. Ik kan binnen de Vlaamse Regering niet zomaar een schadefonds oprichten. De staatssteunregels zijn daar vrij duidelijk over. Het is uiteraard onmogelijk om die te omzeilen. Dat wil ik ook niet. Wat kunnen we wel doen? De boeren die met liquiditeitsproblemen worden geconfronteerd, kunnen gebruikmaken van de tijdelijke VLIF-waarborg (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds). Landbouwbedrijven met een minimale bedrijfsomvang van 40.000 euro bruto bedrijfsresultaat per bedrijfsleider kunnen een aanvraag indienen voor een tijdelijke waarborg op overbruggingskredieten en herfinanciering via een van de kredietinstellingen die door het VLIF zijn erkend. Ze komen daarvoor in aanmerking vanaf het moment dat ze een omzetzdaling van minimaal 15 procent hebben. Er zijn er wel wat die zulke omzetzdalingen kennen. Die omzetzdaling wordt berekend ten opzichte van het gemiddelde van dezelfde periode in 2019 en 2020. We hebben die maatregel tijdelijk geactiveerd. Die loopt voorlopig tot eind deze maand, maar als dat nodig is, dan zullen we die langer laten lopen. Dat is evident.

Wij hebben evenwel nog geen concrete steunaanvragen ontvangen. Er zijn op dit ogenblik dus nog geen dergelijke dossiers in behandeling. Wel hebben wij aan alle landbouwers de raad gegeven om alles goed te documenteren, om facturen, verslagen en andere documenten bij te houden. Er zijn immers wel opportuniteiten binnen 3M. Dat is evident. Ik kom daar straks op terug. Wat dat betreft, ben ik op dit ogenblik ook heel actief aan het meewerken.

Ik ga eerst de vragen beantwoorden over de aanbevelingen van Zorg en Gezondheid. Een overzicht van de door de Vlaamse overheid aangekondigde voorzorgsmaatregelen kan men raadplegen op de daartoe voorziene website. De algemene PFAS-voorzorgsmaatregelen die gelden voor burgers in de zone rond 3M, maar ook in een aantal heel specifiek afgebakende zones, zijn ook relevant voor de boeren en hun gezinnen die in die regio's wonen. In het rapport van Karl Vrancken is er ook aandacht voor arbeidsveiligheid in relatie tot PFAS-verontreiniging. Daarin nemen we uiteraard ook de belangen van onze boeren mee.

Wat dan de oefening binnen 3M betreft: ik heb een aantal dagen geleden de vraag gekregen van 3M om de lijsten en de namen te krijgen van de boeren in de omgeving, zodat men die kan contacteren in functie van een binnen het bedrijf opgericht noodfonds.

Ik heb inhoudelijk geen kennis van het aanbod dat 3M aan de boeren die schade ondervinden, wil doen of zou hebben gedaan. Het is wel de absolute verantwoordelijkheid van 3M en de sector om heel goede afspraken te maken over die schadevergoeding. Spijtig genoeg laten de huidige GDPR-regels (General Data Protection Regulation) mij niet toe om zomaar lijsten, adressen en namen van landbouwers te geven. Ik heb wel aangeboden dat wij zelf de boeren zouden contacteren met de suggestie dat de boeren dan contact zouden opnemen met 3M. Wij mogen vanuit de overheid de landbouwers contacteren. We hebben dat ook gedaan bij het begin van de schade. Wij kunnen dat opnieuw doen en de coördinaten van 3M doorgeven zodat er bilaterale gesprekken kunnen zijn. Ik kan niet zomaar lijsten overmaken. De vraag is zeer recent gesteld. Wij hebben onmiddellijk geantwoord. Wij kunnen vandaag die oefening starten. Als men ons

zou vragen om hier een rol in te spelen, dan is dat op zich geen enkel probleem, maar het fonds en de vergoedingen zelf moeten worden besproken tussen de boeren individueel en 3M zelf.

Ik kom tot de vraag over de toekomst. Een duurzame aanpak is tegelijkertijd ook een geïntegreerde aanpak: de problematiek is multidisciplinair. Dat is een woord dat ik niet zo graag gebruik, maar zowel voeding, bodem, water en lucht zijn gevat. We moeten dus goed nadenken over een gezamenlijke aanpak over deze beleidsdomeinen heen, en dit niet alleen op korte termijn maar ook op middellange en lange termijn. Dat is net de inzet van de inhoudelijke expertisegroep van opdrachthouder Karl Vrancken. Ik vind trouwens dat die man vandaag heel goed werk verricht en de hele keten goed in het oog blijft houden. Onze administratie blijft absoluut actief deelnemen. Naast PFOS en PFAS zijn er nog andere persistente chemicaliën in Vlaanderen die moeten worden meegenomen in het actieplan. Wij werken vanuit de beleidsdomeinen dan ook nauw samen.

Nog eens, de individuele begeleiding van onze boeren blijft absoluut lopen. Maar op dit ogenblik gaat het over het zeer goed in rekening brengen van de schade. Wij kunnen ervoor zorgen dat zij contact kunnen opnemen met 3M. Een wijziging bij 3M is dat zij zelf aangeboden hebben om de landbouwers te contacteren in functie van het vergoeden van de door hen geleden schade. Waarover later meer, zo spoedig mogelijk als het van mij afhangt.

De voorzitter: Minister, dank u wel voor dit omstandige antwoord.

De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, dank u wel. Er waren vele vragen en vele antwoorden. Er zijn een aantal zaken uitgeklaard, met name de resultaten die worden vrijgegeven door het FAVV en de staalnames die gratis zijn voor de landbouwers. Daar was toch heel wat commotie over. Over de bloedafnames hadden we gisteren in de commissie Welzijn een heel lang debat. Eind oktober is natuurlijk wel een beetje laat. Het wordt altijd maar uitgesteld. Ik begrijp dat men blijkbaar alle resultaten wilde combineren en op basis daarvan analyses maken. Maar voor de mensen in de omgeving is het natuurlijk allemaal niet evident. Ik begrijp wel dat dat niet een, twee, drie kan gebeuren, maar ik denk dat we er toch dringend werk van moeten maken zodat er geen economische schade-impact bestaat.

Mijn essentiële vraag is hoe we het vertrouwen bij de consument en bij de afnemers van de landbouwproducten herstellen. We kunnen hier allemaal wel heel technische antwoorden krijgen, maar hoe overtuigen we de consumenten, de afnemers? Ik heb u het voorbeeld gegeven van die fruitteler die de hele provincie Antwerpen bedekt met kwaliteitsvol fruit en die nu nagenoeg geen omzet meer heeft. We kunnen inderdaad spreken over steunmaatregelen aan de individuele landbouwers, maar daarmee is de consument nog niet overtuigd. De negatieve berichtgeving over 3M iedere dag, soms sensatieberichtgeving, zorgt er toch niet voor dat de consument weer heel veel vertrouwen heeft. De vraag is ook of we niet alleen financiële steun gaan geven aan de landbouwers maar of we ze ook gaan helpen. Wat gaat de Vlaamse Regering doen om dat vertrouwen te herstellen? Ik weet dat het niet alleen uw bevoegdheid is maar ik denk dat we daar toch initiatieven voor moeten nemen.

Ik begrijp dat u geen schadefonds kunt oprichten. Ik begrijp ergens wel dat dat niet mogelijk is en dat u dat ook niet wenst te omzeilen. Maar ik begrijp in die zin ook niet goed dat bijvoorbeeld de coronapremie aan de ondernemingen er wel gekomen is. Die is toch ook een soort van schadeloosstelling? Die is er in een-twee-drie gekomen, met de stemming van een decreet. Wat zijn de mogelijkheden daar om die landbouwers maandelijks een vergoeding te geven? Als dat kan voor

de horeca en voor andere bedrijven tijdens de coronapandemie, waarom zou dat dan nu niet kunnen voor die landbouwers? Dat is een vraag die ik heb.

Ik veronderstel dat u in de toekomst bereid zult zijn om de steun die de Vlaamse overheid hopelijk zal geven aan de landbouwers, terug te vorderen van 3M. Maar wat 3M betreft, zou ik er toch geen vertrouwen in hebben dat 3M die individuele landbouwers zelf zal benaderen. Ik zou er in ieder geval toch voor zorgen dat iemand van de overheid daar rechtstreeks bij betrokken is. Want natuurlijk, wij van de onderzoekscommissie en u waarschijnlijk ook, wij weten wel dat de toplui van 3M geen dwazeriken zijn. Zij komen met drie, vier man en nemen een advocaat mee, met tegenover hen een individuele landbouwer die zich misschien gemakkelijker zal laten overhalen om een bepaald bedrag te aanvaarden: 'Amal, ik krijg dat hier.' Maar dat bedrag is dan misschien niet voldoende voor de schadeloosstelling.

Minister, ik zou er echt op aandringen dat iemand van u of iemand van de Vlaamse overheid betrokken is bij die benadering tussen 3M en de landbouwers. Ik begrijp dat u de privacy van de landbouwers respecteert. Dat lijkt mij logisch.

Ik heb nog drie concrete vragen. Wat kan toch, qua financiële steun? Ik verwijs daarvoor naar de coronapremie. Hoe herstellen we het vertrouwen van de consument en de afnemers? Bent u inderdaad bereid om iemand van de Vlaamse overheid, van uw kabinet of om van om het even wie, toch die gesprekken tussen 3M en de individuele landbouwer te laten bijwonen?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitleg. Er zitten inderdaad een aantal positieve elementen in, zoals de collega heeft aangehaald. Ik heb een aantal bedenkingen. Dat vertrouwen is inderdaad cruciaal. Er is heel veel schade aangericht. De overheid kan echt een rol spelen in het herstellen van dat vertrouwen in die lokale korteketenlandbouwers.

Aanvullend wil ik een bezorgdheid uiten. Momenteel onderzoekt men verschillende sites in Vlaanderen die mogelijk vervuild kunnen zijn. Onlangs kwam er een bericht over de Molenbeek in Ronse. Dat veroorzaakt ook lokaal heel wat deining. Maar zo zijn er nog andere sites. Ook daar zijn landbouwers geïmpacteerd en is er wel moeilijker een oorzakelijk verband te vinden. Hier in Zwijndrecht is dat heel duidelijk: de schade zou moeten worden verhaald of moeten kunnen worden verhaald op 3M. In andere sites zal dat veel moeilijker zijn. De vraag hier is hoe u anticipeert op dat onderzoek. Ik had begrepen dat een vijftigtal sites – maar misschien is dat cijfer ondertussen al achterhaald – al onderzocht zijn. Er zijn al eerste resultaten. Hoe anticipeert u hierop? Hebt u hierover contact met de heer Vrancken? Hoe zult u die situatie aanpakken om te vermijden dat ook daar problemen ontstaan? Ik dank u.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Voorzitter, minister, ook ik dank u voor de stand van zaken en de duidelijkheid. Er is toch het een en ander in beweging gekomen sinds het moment waarop wij onze vragen hebben ingediend. Dat is een goede zaak. Ik verwijs onder andere naar het rapport met meer recente en duidelijke cijfers wat betreft de staalnames en de bloedafnames. Eind oktober is inderdaad nog veraf.

Ik had nog een concrete vraag rond die bloedafnames: gebeuren die steekproefsgewijs? Ik weet niet of u meer duidelijkheid hebt over hoe ze dat precies aanpakken? Of is dat te detaillistisch? Ja?

En dan, wat betreft de staalnames, gebeuren die gecoördineerd? Is dat gratis? Het gaat over die vrijwillige vragen om extra stalen te onderzoeken. Ik neem aan dat,

indien er effectief een verhoogde vaststelling is, zij wellicht een aanvraag kunnen doen om die staalname dan alsnog te recupereren. Dat kunnen we misschien ook meenemen.

U zegt dat er telefonisch individueel contact wordt opgenomen met de verschillende getroffen landbouwers.

Dat is een goede zaak. Dan kunnen ze duidelijk hun eigen concrete vragen stellen. Ik hoop dat dat ook proactief gebeurt. Niet iedereen is even mondig om de juiste vragen te stellen of durft het niet aan te vragen. Ik veronderstel dat er wel een soort van draaiboek voor is om daar op de juiste manier mee om te gaan. Ik verneem dus dat er geen impactstudie zal zijn rond de economische gevolgen, maar dat jullie eigenlijk de input die jullie krijgen vanuit die telefonische bevraging gaan aannemen om daar zelf een soort analyse van te maken. Ik hoop dat daar zeker een soort verslag of rapport van komt, zodanig dat we een overzicht krijgen van wat nu de totale situatie is.

Wat betreft de steun: we hebben inderdaad de 15 procentregel. U hebt zonet ook de andere piste aangekaart, dat 3M zelf ook openstaat om een schadeloosstelling of een vergoeding aan de landbouwers te geven. Ik had ook meteen de reflectie van de GDPR, maar dat zou inderdaad opgelost kunnen worden met de faciliterende rol die jullie daarin spelen. Maar ik deel wat de bedenking van collega Sintobin: dan komt men wellicht met een voorstel van dading, tot slot van alle rekeningen, zodat ze eventuele toekomstige schade, waar we nu nog geen zicht op hebben, niet meer zouden kunnen verhalen. Ik denk inderdaad dat ze daar ook het best deskundig vanuit Vlaanderen in worden bijgestaan. Ik weet niet of daar ook een timing of overleg rond gepland is. Want zij vragen die gegevens op. Julie zeggen dat jullie nu die contactnames gaan doen, maar ik denk dat het toch wel belangrijk is dat dat redelijk snel in beweging kan komen.

Het vertrouwen van de consument is hier inderdaad ook al terecht aangehaald. De voorbije maanden en jaren hebben we hier al hard gewerkt aan de weg van de korte keten. Het zou heel jammer zijn dat dat nu een flinke deuk krijgt, terwijl we net al zoveel inspanningen leveren en dat dat ook al echt werkte.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik dank u hartelijk voor uw antwoorden. Het is inderdaad duidelijk dat er de afgelopen weken en maanden heel wat acties ondernomen zijn op het terrein, dat de signalen ook wel doorkomen en dat het niet altijd evident is of het – bij wijze van spreken – zomaar aan het koordje te trekken is om de oplossing te hebben. Minister, u hebt zelf aangegeven dat het zo zou moeten zijn dat de landbouwers niet de druk voelen om zelf bijkomende stalen te nemen. Dat is een heel goede stelling, die u ook heel duidelijk meegeeft. Ik ga er dus ook van uit dat die boodschap bij het FAVV zeer duidelijk is en dat met andere woorden over die staalnames, over de wijze waarop en welke noden er zijn, inderdaad overleg met de landbouwers zal gebeuren, dat zij daar de nodige steun in krijgen zodat het FAVV ook daar op een goede manier het vertrouwen met de landbouwers kan opbouwen.

Wat betreft de landbouwers die liquiditeitsproblemen hebben, geeft u aan dat u een aantal instrumenten hebt geactiveerd, maar dat er tot nu toe nog geen aanvragen gebeurd zijn. Ik ga ervan uit dat de landbouwers daar weet van hebben, maar misschien is het toch interessant om nog eens aan alle landbouwers mee te delen welke mogelijkheden er zijn, omdat dat toch echt wel een probleem was dat tijdens de vragenronde in het gesprek met de landbouwers heel expliciet aan bod kwam. Ik maak me daar wel wat zorgen over. In die zin is misschien een extra communicatie daarover interessant.

Dan is er het verhaal van de schadevergoeding. U geeft duidelijk aan dat 3M 'eindelijk' enkele dagen geleden blijkbaar contact gelegd heeft met u om te zeggen dat ze bezig zijn met een noodfonds. Ze willen wel in overleg gaan. Dat lijkt op een eerste positieve stap. Maar sta me toe dat ook na het horen van 3M in de onderzoekscommissie mijn vertrouwen een extra deuk heeft gekregen. Ik ben ook bezorgd als landbouwers individueel ten aanzien van een multinational komen te staan, die zich ongetwijfeld laat bijstaan met de nodige advocaten. Dat zou mogelijk een bijzonder moeilijke onderhandeling kunnen zijn. Ik weet het niet. Ik mag misschien niet vooruitlopen, maar de signalen zijn tot hiertoe alleszins nog niet echt vertrouwenwekkend geweest. In die zin is het inderdaad goed om aan te geven dat landbouwers zich goed moeten documenteren en facturen en verslagen goed moeten bijhouden. Minister, ik wil u toch ook vragen om na te gaan in welke mate landbouwers bijstand kunnen krijgen door eventueel een bemiddelaar vanuit de overheid. Boeren op een Kruispunt heeft ook bemiddelaars, die in precare situaties straffe onderhandelingen moeten voeren om de landbouwer toch maximaal te kunnen bijstaan.

Ik denk dat we daar echt wel expertise hebben. Eventueel kunnen ook andere bemiddelaars vanuit de overheid worden ingezet. Ik vind dat we die dienst aan de landbouwers moeten kunnen aanbieden. Ik verwijs graag naar uitspraken van de heer Vrancken, die op een bepaald moment heeft gezegd dat hij een bemiddelende rol heeft gespeeld, bijvoorbeeld bij de vervuiling in Willebroek. Toen is met de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) overeengekomen om over te gaan tot een versnelde sanering van alle tuinen waar recent woningen zijn gebouwd. Ik vind dat de overheid dit als dienstverlening moet kunnen aanbieden.

Minister, tot slot wil ik nog even terugkomen op mijn laatste vraag. Voor de duurzame aanpak verwijst u naar de opdracht die de heer Vrancken heeft gekregen. Ik moet zeggen dat het vertrouwen groeit door de wijze waarop hij aandacht schenkt aan de landbouwproblematiek en daar rekening mee houdt in zijn hele verhaal. Ook wat sanering en dergelijke betreft, reken ik erop dat daar rekening mee wordt gehouden in zijn rapport.

De collega's en ikzelf hebben er in onze vragen naar verwezen dat het vertrouwensherstel bijzonder belangrijk zal zijn. Ik denk in eerste instantie aan een imago-campagne, eventueel vanuit de overheid of vanuit de landbouw maar gesteund door de overheid. Dat laatste luik mogen we zeker niet uit het oog verliezen. We moeten er nu al over nadenken hoe we het vertrouwen van de burgers kunnen herstellen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ook wij zijn zeer bezorgd over de landbouwers en de korteketenlandbouwers in de buurt van 3M. Uw antwoord baart me zorgen. Ik hoor dat er wel degelijk werk wordt gemaakt van hulp aan de landbouwers, maar ik wil erop aandringen dat heel intensief te doen.

Net als de collega's die ook aanwezig zijn in de onderzoekscommissie, heb ik 3M aan het woord gehoord. We hebben ook gezien hoe zij hebben geprobeerd alle mogelijke vragen te omzeilen. We waren allemaal heel goed voorbereid, maar toch kregen wij geen antwoord. Ik kan me niet voorstellen dat een individuele landbouwer die met hen moet onderhandelen, stappen vooruit kan zetten wanneer 3M zich gedraagt zoals toen in de onderzoekscommissie. Niets wijst erop dat dit anders zal zijn. Ik denk dan ook dat het heel belangrijk is om elk individueel getroffen bedrijf intensief te ondersteunen bij de gesprekken met 3M. Minister, hoe ziet u dat? Hoe denkt u dat te kunnen doen? Wij dringen er uitermate op aan om dat te doen om te vermijden dat die landbouwers van een kale reis thuiskomen. We hebben met hen gepraat en het water staat hen aan de lippen.

Het gaat dan niet alleen over de opbrengstschade die zij momenteel ervaren. Ook elementen als de waardedaling als gevolg van die vervuiling die 3M heeft teweeggebracht, moeten in die gesprekken aan bod komen. Daar moet ook over worden nagedacht. We kijken naar de overheid om daar mee aan de kar te trekken.

Welke inspanningen zult u daarnaast doen om campagnes op te zetten om de imagoschade te herstellen zodat die bedrijven in de toekomst levensvatbaar blijven?

Is er voor bepaalde bedrijven nagedacht over een herlokalisatie? Tijdens het gesprek met de landbouwers bleek dat zij daarvoor openstaan. Zijn dergelijke pistes al verkend of is dat te vroeg in dit proces? Landbouwers komen daar zelf mee, denken daar zelf over na, en ik vind dan ook dat we die piste op tafel moeten leggen en onderzoeken.

Wat de bloedonderzoeken van de landbouwers en de werknemers op de bedrijven zelf betreft, is momenteel een onderzoek bezig bij alle bewoners op een bepaalde afstand van 3M. Hoe wordt daarmee omgegaan? Ook daar maken landbouwers zich zorgen over, niet alleen over opbrengstdalingen maar ook over hun persoonlijke gezondheid. Wat is de impact van het voortdurend werken in een gecontamineerde bodem op hun gezondheid? Wordt daar specifiek onderzoek naar gedaan en hoe wordt daarmee omgegaan?

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Collega's, dank u wel voor de vele vragen. Minister, uiteraard dank ik u voor de antwoorden. Ik zal proberen niet in herhaling te vallen, vooral omdat ik denk dat dit niet de laatste keer zal zijn dat dit onderwerp hier aan bod komt. We zullen ongetwijfeld nog de gelegenheid hebben om daar verder op in te gaan.

Ik wil drie korte beschouwingen maken. Minister, ten eerste was er uw opmerking dat dat noodfonds op dit moment niet mogelijk is. Dat is correct, maar ik zou toch willen vragen dat u eens bekijkt wat er dan wel mogelijk is. Ik denk dat wat hier voorvalt uitzonderlijke omstandigheden zijn, en uitzonderlijke omstandigheden vragen inderdaad uitzonderlijke maatregelen. Dat moet daarom niet noodzakelijk het woord 'noodfonds' zijn, want dat is misschien ondertussen ook al een beladen term, maar ik zou toch vragen dat u als bevoegd minister met de Vlaamse Regering bekijkt wat er eventueel mogelijk is.

Ten tweede, ik pleit, me aansluitend bij een aantal collega's, toch wel voor een toenemende rol van de overheid hierin. Ik begrijp uw respect voor de privacy-regels, u kunt trouwens niet anders na de Europese wetgeving, maar het moet mogelijk zijn om die privacyregels te respecteren en toch de Vlaamse overheid een grotere, een veel belangrijkere rol te laten spelen in het contact tussen 3M en de betrokken landbouwers. Anders zal dat inderdaad een ongelijk speelveld worden, vrees ik. Ik denk dat het mogelijk moet zijn om daarvoor een model uit te werken. Ik heb geen moeite met de suggestie van de collega om daar andere organisaties, zoals Boeren op een Kruispunt, een rol in te laten spelen, maar ik denk dat de Vlaamse overheid in dezen moet optreden en zeggen 'zo is het en niet anders', uiteraard alle regels respecterend, ook die van de privacy.

Er is nog een derde zaak die ik kort wil aanbrengen. Ik denk dat een collega daar ook allusie op heeft gemaakt. Natuurlijk zitten we nu met 3M, gebeurt daar van alles rond. Dat is een heel goede zaak. Diverse collega's hebben ook al gepleit voor een goede communicatie, zeker en vast ook vanuit het departement. Ik zou echter toch ook willen vragen dat we al die andere plaatsen die ondertussen vanuit de gemeenten zijn doorgegeven, via de OVAM, denk ik, goed in het oog houden. Iedereen die gemeentelijk actief is, weet – en maar goed dat dat wordt opgevolgd

door gemeentelijke verkozenen – dat daarover ook al de nodige berichten de ronde doen. Het lijkt me goed dat er preventief en proactief wordt ingespeeld op die lijsten die zijn overgemaakt aan uw collega bevoegd voor de OVAM. Het departement moet toch ook zeker en vast de nodige aandacht hebben voor heel dat luik van de communicatie, specifiek dan wat de aanwezigheid van landbouwers in die omgevingen betreft. Ik denk immers persoonlijk dat we pas aan het begin van een heel lang verhaal staan en dat er ongetwijfeld ook in andere steden en gemeenten problemen gaan opduiken.

Bart Dochy (CD&V): Ik wil gewoon nog de volgende aanvulling geven na de globale vraagstelling. Spijtig genoeg hebben we precedenten. Misschien zijn die niet helemaal van dezelfde aard, maar ik herinner me de dioxinecrisis in 1999. Toen heeft de overheid de rechten overgenomen van de landbouwers. De landbouwers zijn verzekerd in het kader van hun bedrijfspolis. Men heeft de techniek van de subrogatie toegepast. Dat betekent dat de overheid eigenlijk de schadevergoeding heeft uitbetaald, maar de rechten heeft overgenomen van de gedupeerden, om aldus verder te gaan ten aanzien van de vetsmelter. In dit geval zou dat 3M zijn. Misschien kunnen we lessen trekken uit de technieken die indertijd zijn gebruikt bij de dioxinecrisis. Dat is gewoon een suggestie.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel voor alle aanvullende vragen. Er werd gevraagd dat we de boeren dichtbij zouden houden. Dat is net wat we doen. We hebben dus een eerste belronde gedaan. Ik zal nog wat info geven over wat daaruit is gekomen, want ik had dat in mijn eerste antwoord niet gezegd. Van alle bedrijven in de directe omgeving die we hebben gecontacteerd, zijn er zeven die aan thuisverkoop doen en twee die rechtstreeks aan restaurants of winkels leveren. Er zijn er ook zes die aan de veiling leveren. De activiteiten van die bedrijven, dat is dus een heel divers beeld. Dat is uiteraard typisch voor de landbouw in Vlaanderen. Twee van de bedrijven waarmee we contact hebben gehad, hebben percelen binnen de 1,5 kilometerzone. Er is ook een heel divers, gevarieerd gebruik van het water, van grondwater voor dieren of planten.

Ze zijn alle veertig bijzonder bezorgd. Achttien zijn zeer bezorgd over de thuisverkoop. Zeventien zijn bezorgd over de oogst of de voorziene grondbewerkingen. Tien zijn heel bezorgd over het watergebruik, over de voedergewassen. U kunt dat allemaal terugvinden in het verslag.

Er waren er toen nog maar drie gecontacteerd door hun afnemers en er was ook geen impact te zien op de leveringen. Er was op een bepaald moment kritiek. Als goederen naar een veiling gaan, worden die gemengd met andere. Er was de zorg dat de veiling plotseling zou zeggen: 'We moeten uw gerief niet meer hebben'. Er waren op dat moment geen contracten geannuleerd, wat wel heel belangrijk is voor het bedrijf zelf. Maar de thuisverkoop waarvan de omzet naar beneden gaat, dat is iets psychologisch bij mensen. Wij kunnen wel zeggen dat het veilig is, maar als wordt aangeraden aan particulieren om toch op te passen wat men gebruikt uit de tuin, dan komt dat raar over maar dat heeft te maken met het feit dat het een mix is. Als je alleen maar eet wat uit uw tuin komt, is dat iets anders dan wanneer je dingen eet die van overal kunnen komen.

Na jullie vragen en opmerkingen zou ik het volgende willen voorstellen. Ik zal vragen aan mijn departement om een nieuwe belronde te doen. Ze schrijven geen brieven of sturen geen mails, ze bellen omdat we weten dat mensen gemakkelijker communiceren als je telefoneert. We gaan hun de coördinaten van 3M laten weten, opnieuw de initiële bevraging doen en kijken of er extra begeleiding door hen noodzakelijk wordt geacht onder de vorm van een soort bemiddeling. Ik voel wel iets voor Boeren op een Kruispunt, maar dat kan evengoed het team van Vrancken

zijn want zij hebben alle kennis. Als je mensen die los van de procedure staan, plots daarin steekt, kan dat misschien energieverlies betekenen. We gaan eerst kijken met Karl Vrancken wat zijn mensen kunnen doen. Ik wil zeker ook de subrogatiepiste bekijken, maar dan moeten we zeker zijn wat de verantwoordelijkheden zijn. We moeten dat doen op een moment dat daar absolute duidelijkheid over bestaat. Er lopen veel onderzoeken op dit moment. Het is zeker iets dat juridisch kan worden meegenomen.

De piste van herlokalisatie verkennen we op dit moment niet. Ik weet dat mensen aan alles denken, maar het is wel heel vroeg om te zeggen dat we gaan herlokaliseren. We nemen dat zeker mee. Die tweede belronde komt er sowieso. Ik denk dat we als overheid hier goed het onderscheid moeten maken. We willen niet de indruk wekken dat er geen verantwoordelijke is voor wat de boeren meemaken. We hebben een verantwoordelijke en dat is 3M. Dat is anders bij de coronacrisis. Daar is er een virus waarbij men niet kan zeggen dat het van iemand komt. Hier kunnen we dat wel zeggen. Dat is de reden waarom we niet zomaar kunnen zeggen dat we een noodfonds oprichten. Er is hier een verantwoordelijke. Staatssteunregels zijn wat ze zijn en Europa heeft een kader gemaakt om in het kader van corona te kunnen afwijken van alles. Dat weet u ook. Dat is de reden waarom we de coronaregeling hier niet zomaar op van toepassing kunnen verklaren.

Ik voel het ook wel aan dat het lastig is voor de mensen. Daarom zeggen we nu in de begeleiding om de facturen goed bij te houden en aan te tonen wat het verlies is. Collega Rombouts zei dat we dit moeten melden want dat ze misschien geen aanvraag hebben gedaan omdat ze het niet weten. We gaan in de tweede belronde meegeven dat ze die extra waarborg kunnen vragen. Als we dat instrument openzetten, wordt het doorgaans goed gebruikt. Dat nemen we zeker mee.

3M moet absoluut instaan voor de vergoeding. Ik begrijp de zorgen die er zijn. Ik heb ook het verslag van de commissie gelezen. Daaruit is de bezorgdheid zeker niet kleiner geworden. Maar ze hebben ons gecontacteerd met de vraag om de boeren te kunnen contacteren. Het is nu aan ons om te zorgen dat er een contact kan zijn. Het zal aan 3M zijn om het nodige te doen en effectief contact te nemen.

Collega Nachtergaele, u had een vraag over de contacten met de heer Vrancken. Alle bezorgdheden worden effectief door onze coördinator meegenomen naar de werkgroep. Dat gaat verder dan de rechtstreekse site rond 3M. Dat heeft ook betrekking op de andere mogelijke sites die er zijn en waar we nog geen individuele belrondes hebben gedaan. 3M is nu het meest acuut. Er is ook expliciet de vraag gesteld om die boeren goed te begeleiden. Zij hebben ook de rechtstreekse impact van de maatregelen die er zijn.

Ik kom tot de vraag van collega Sintobin over de overheid. Wij zullen sowieso aan Karl Vrancken vragen om deel te nemen aan het volgende overleg met de sector. Ik zie meer een piste in begeleiding van daaruit naar de boeren dan dat we het via Boeren op een Kruispunt doen. Nog eens, ik erken dat het belangrijk zou zijn om onze boeren daar persoonlijk in te begeleiden, want alleen ben je maar alleen.

Collega Talpe, u had vragen rond de bloedafnames. Ik heb begrepen dat die bloedafnames vertrekken vanuit de mensen die zich kandidaat stellen en dat, als het er te veel zijn, men ze goed opdeelt en verspreidt. Maar dat is gisteren al aan bod gekomen in een andere commissie. Ik heb niet het hele verhaal. Er zijn mensen die dat in detail hebben opgevolgd, onder andere iemand van mijn kabinet, trouwens.

De vragen rond de waarborg en dergelijke zijn meegenomen. Collega Schauvliege, ook de boeren hebben zich kandidaat kunnen stellen in dat bloedonderzoek. Bij de interpretatie moet men ook kijken naar de beroepsrisico's die er zijn. Bij landbouw

is dat zeker een te bekijken aspect. Uw vraag is zeker terecht wat dat betreft. We nemen dat ook mee.

Collega Vandenhove, wat de communicatie naar de landbouwers over de andere sites betreft – dat was ook de bezorgdheid van collega Nachtergaele –, bekijkt het departement of er actieve landbouwers aanwezig zijn in de omgeving. Zoals ik al zei, neemt het dat ook mee naar de expertengroep. En als dat nodig is, zal men daar ook persoonlijk worden gecontacteerd. Maar we moeten nu eerst nagaan of dat ook effectief noodzakelijk is.

Collega's, wat betreft de imagocampagne ben ik zeker bereid om dat te doen. Maar ik wil dat ook op een geloofwaardig moment doen. Op dit moment zijn er heel wat vragen en zorgen. Ik vind het wat lastig om, vooraleer de resultaten van de bloedafnames er zijn, nu al een grote campagne te starten, terwijl we misschien niet weten wat daaruit zal komen. Ik erken dat eind oktober laat is. Maar het is wat het is. En het moet ook wel grondig gebeuren. Ik denk dat de periode na oktober ons hopelijk zal toelaten om fors in te zetten op: 'Neem af, het is veilig' ... Wij melden het wel, maar om daar nu, terwijl die bloedafnames lopen, grote campagnes op te zetten? U mag mij tegenspreken en ik ben bereid om het anders te doen. Maar het lijkt mij wat tricky om dat nu te doen. Ik stel voor om, zodra de resultaten bekend zijn en het FAVV bij de aanbeveling blijft zoals die is, 'full force' vooruit te gaan om daar een en ander te herstellen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik heb een paar korte punten. Ik heb daarnet gezegd, voorzitter, dat ik een grote voorstander ben van een fysieke vergadering. Ik hoor en ben blij dat er een nieuwe belronde komt naar de landbouwers. Maar mocht dat enigszins kunnen, zou ik dat ook fysiek organiseren. Want ik denk dat landbouwers aan de telefoon ... We kennen allemaal wel landbouwers. Soms zijn die nogal introvert. En aan de telefoon met een wildvreemde, met een ambtenaar spreken, is niet zo evident.

Minister Hilde Crevits: Collega Sintobin, weet je wat ik zou willen voorstellen? Ik onderbreek u. Dat mag eigenlijk niet, maar ik doe het toch. We zullen ze sowieso opbellen. Maar stel dat daaruit blijkt dat een persoonlijk gesprek noodzakelijk is, dan wordt dat georganiseerd. Dat is geen punt. Maar ik zou ze niet samenbrengen in een grote zaal, want dan zal niemand zijn mond open doen.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Nee, nee. Ik bedoel individueel. Een-op-een, dat is wat ik bedoel.

Minister Hilde Crevits: Ja, ja. Oké.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Twee, wat bemiddeling en Karl Vrancken betreft: daar ben ik wel voor te vinden. Karl Vrancken is inderdaad toch op de hoogte van het hele dossier. Als iemand van Boeren op een Kruispunt zich daar nu nog op moet inwerken, zou dat een beetje moeilijk zijn.

Drie, mij lijkt het een beetje een pr-stunt van 3M, om nu plots de landbouwers te willen contacteren. Ik heb daar echt geen vertrouwen in.

Ten slotte, wat het herstel van vertrouwen betreft, ben ik het met u eens dat het zot zou zijn om nu een grote campagne te voeren en dat dan – ik hoop dat het niet waar is – de bloedafnames of de stalen eind oktober aangeven dat het niet goed zit. Dan is dat verloren. Maar ik zou er wel over nadenken. En ik wil de suggestie doen om het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) daar eventueel voor in te schakelen.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik vul kort aan. Ik hoor het idee, gelanceerd door collega Rombouts, van bemiddelaar. Ik denk dat alle collega's dat een heel goed idee vinden. U hebt zelf gezegd dat u dat ziet binnen het team van Vrancken. Ik denk dat dat ook een goede piste is. Maar ik denk dat die opdracht daarvan dan misschien ook iets breder kan zijn dan enkel en alleen communicatie naar landbouwers toe. In die zin dat, als blijkt dat er ergens lokaal, in een van die sites die nu worden onderzocht, ook een probleem zit, ook die lokale besturen meteen worden geconfronteerd met heel wat vragen van landbouwers, van korteketen-landbouwers uit de streek. Om wat er in 3M is gebeurd, namelijk een soort van paniekcommunicatie, te vermijden, lijkt het belangrijk dat er ook daar begeleiding is, niet alleen voor die landbouwers, maar ook voor de lokale besturen, om meteen te proberen die problematiek te kaderen. Dat wilde ik nog meegeven.

Maar voor de rest dank ik u voor uw inzet voor de landbouw in dezen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ook van mijn kant dank ik voor de verduidelijking. Er zijn nog wat vragen, maar een aantal daarvan zullen snel een antwoord krijgen. Nu is het natuurlijk de rol van de Vlaamse overheid om te informeren, te begeleiden en bij te staan, ook mentaal, zeker ook wat betreft de financiële regeling die potentieel met 3M kan worden afgesloten. Ik denk dat het een gedeelde bezorgdheid is dat landbouwers daarbij ondersteund worden. De tweede belronde, dus de individuele aanpak op maat, lijkt me inderdaad de beste aanpak. Ik deel ook de bezorgdheid dat niet iedereen even mondig is. Dan ben ik heel blij met die opening om dat eventueel te koppelen aan een fysiek moment, waar mensen op hun manier uiting kunnen geven aan hun bezorgdheden.

Ik wil nog even het belang van een algemeen rapport of verslag met een overkoepelend beeld van de situatie herhalen. Ook de samenwerking met het FAVV is heel belangrijk. Mijn collega De Caluwé heeft minister Clarinval in de Kamer daar een vraag over gesteld, om zeker met het Vlaamse niveau nauw contact te houden. Maar als ik uw antwoorden daarnet hoorde, minister, denk ik dat er op dat vlak al het een en ander op kruissnelheid zit. Ik kijk alvast uit naar toekomstige initiatieven om landbouwers, hun klanten en de korte keten in het algemeen over deze klip te helpen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik wil u hartelijk danken voor uw antwoord en alle engagementen die u hier vandaag ook duidelijk hebt gesteld, ook wat betreft de bezorgdheid over PFOS en andere persistente stoffen in andere gebieden, waarvan u aanhaalt dat het departement dat ook opvolgt. Dat is een belangrijk issue. Dat wordt ook meegenomen in het hele debat. Ik denk dat we zelf ook voorzichtig moeten zijn om daar nu al eventuele bezorgdheden over te uiten, want die zouden misschien wel eens groter kunnen zijn. Dan zijn we zelf het probleem aan het creëren dat we hier net aan het bespreken zijn. Ik wil gewoon iedereen oproepen om daar toch voorzichtig voor te zijn. We moeten het zeer zeker uitklaren, maar omgekeerd moeten we ook niet vooraf ongerustheid zaaien.

Minister, ik heb heel duidelijk drie elementen gehoord waar ik u voor wil danken. Ten eerste is er de nieuwe communicatieronde. Ik denk dat bellen een heel goede manier is, maar duidelijk met de mogelijkheid om een individueel gesprek of een plaatsbezoek te hebben. Ten tweede is er de imagocampagne. Ook dat engagement heb ik heel duidelijk gehoord. Terecht stelt u ook dat daar uiteraard de goede timing voor moet zijn. Maar uw engagement is duidelijk uitgesproken, en dat is ook belangrijk. Ten derde denk ik dat de focus nu inderdaad eerst moet liggen op de schaderegeling. De mogelijkheden die 3M aanreikt, moeten aangesproken

worden, maar ik denk dat de bijstand door de bemiddelaar vanuit de overheid heel belangrijk is. U hebt ook duidelijk aangegeven dat u daar werk van zult maken. Dat geeft ons ook de kans om heel nabij heel dat proces te kunnen opvolgen. Als die gesprekken met 3M dan toch faliekant aflopen, geeft ons dat de mogelijkheid om kort op de bal te spelen en eventueel andere pistes te bewandelen. Dus ik dank u voor uw engagement en we volgen dit verder op.

Minister Hilde Crevits: Ik was nog iets vergeten te zeggen, ik dacht eraan toen ik collega Rombouts hoorde: de landbouworganisaties kunnen hier ook een belangrijke rol in spelen. We hebben hen ook al gecontacteerd. We gaan ook eens kijken op welke manier zij een aantal mensen persoonlijk kunnen begeleiden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de schade bij land- en tuinbouwers als gevolg van de overstromingen van midden juli 2021 – 4272 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, de overstromingen van midden juli hebben vooral bij landbouwers uit de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant ernstige schade veroorzaakt, zowel op korte als op lange termijn. De Vlaamse Regering heeft al aangegeven om de overvloedige regenval te erkennen als ramp. De schade die voortvloeit uit overstromingen is niet gedekt door de brede weersverzekering, omdat die niet verzekeraar is als risico omdat ongunstige weersomstandigheden beschouwd worden als een natuurramp en dus in hoofdte van land- en tuinbouwers een onverzekerd risico uitmaken.

In november vorig jaar stelde ik u een schriftelijke vraag over de evaluatie van de brede weersverzekering. U hebt toen geantwoord dat de evaluatie vijf jaar na de inwerkingtreding van het systeem zou plaatsvinden.

Werden de overstromingen van de maand juli in Vlaanderen erkend als ramp? Zo ja, voor welke gebieden? Wat zijn hiervan de gevolgen voor de land- en tuinbouwers in de getroffen gebieden? Welke administratieve formaliteiten moeten hiervoor vervuld worden door de getroffen land- en tuinbouwers?

Zijn deze overstromingen een aanleiding om de brede weersverzekering vroeger dan gepland te evalueren? Zo ja, wanneer?

Welke structurele maatregelen zullen op korte of op lange termijn genomen worden om dergelijke overstromingen te voorkomen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega De Roo, ik zal vrij kort zijn, gelet op het feit dat collega Coenegrachts eenzelfde vraag gesteld heeft, die volgende week behandeld wordt door de minister-president. Het probleem is dat het dossier eigenlijk bij de minister-president en zijn administratie zit. Dat is veranderd in vergelijking met vroeger. Zij bereiden nu het erkenningsdossier voor de hevige regenval voor, en dat wordt dan voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

De verzekeraars van de boeren die schade hebben geleden als gevolg van de wateroverlast, hebben de schadedossiers vandaag nog niet allemaal afgewerkt. We

kunnen dus geen vervroegde evaluatie van de brede weersverzekering doen. Daarvoor is het nog iets te vroeg. Maar wij zetten via het Vlaams Landbouw-investeringsfonds (VLIF) uiteraard in op duurzaam waterbeheer. Recent zijn daar nog de mogelijkheden voor de niet-productieve investeringen verruimd. Onder andere peilsturing met peilbuizen en regelbare stuwen in drainagesystemen – het klinkt ingewikkeld, maar het is niet ingewikkeld – worden via het VLIF sterk gestimuleerd. Bepaalde onderdelen kunnen daar zelfs een investeringssteun tot 100 procent genieten. Dat is natuurlijk zeer belangrijk in functie van de toekomst.

Ook collega Lydia Peeters heeft een aantal structurele maatregelen, en ook collega Demir, maar het specifieke probleem waar u nu naar verwijst, wordt mee besproken in het voorstel dat de minister-president aan de regering zal doen. Daarvoor zal er nog een à twee weken tijd nodig zijn. Ik zou dus willen vragen dat u aansluit bij het antwoord van volgende week. Anders moet ik hier al voorschotten nemen, wat een beetje moeilijk is.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik begrijp dat de bevoegdheidsverdeling ervoor zorgt dat u hier niet meer kunt zeggen. Ik wil dan wel van de gelegenheid gebruikmaken om een bijkomende vraag te stellen. Er wordt voorspeld dat er ook in de komende jaren meer intense regenbuien zullen zijn. Daar zal op verschillende vlakken en op verschillende beleidsdomeinen aan worden gewerkt, denk maar aan waterberging, soms het herstel van de rivieren, maar zeker ook het beheer van de waterlopen en rivieren. Het realiseren van dergelijke zaken zal wellicht meer tijd in beslag nemen dan de regenbuien die mogelijk zouden kunnen vallen. Een van de uitwijkmogelijkheden voor water die dan vaak in het vizier komen, zijn natuurlijke landbouwpercelen, zeker wanneer ze dicht bij rivieren gelegen zijn. En het gaat heus niet enkel over overstromingsgevoelige gebieden.

Lijkt het u nuttig om een soort regeling uit te werken die waarborgt dat alle geleden schade ook in de toekomst kan worden vergoed? Niet alles zal een grote ramp zijn, maar er zullen wel een aantal lokale rampen zijn, met heel veel schade op percelen, terwijl dat ervoor kan zorgen dat een aantal woningen worden ontlast en niet gaan overstromen en dat misschien ook een aantal belangrijke functies worden gevrijwaard, maar waarbij landbouw dan wel slachtoffer kan zijn. Hoe kijkt u naar het uitwerken van een regeling rond de geleden schade?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Hartelijk dank voor uw interessante vraag, collega De Roo. Ik kijk ook uit naar het antwoord van de minister-president. Ik had hierbij ook nog een aansluitende vraag. Ik ben zelf landbouwingenieur en ik heb altijd geleerd dat je de juiste plant op de juiste plaats moet zetten. We zullen in de toekomst meer van dergelijke overstromingen meemaken. Wordt er ook over nagedacht om in overstromingsgevoelige gebieden teelten voor te stellen die die overstromingen aankunnen? Het gaat dan meer bepaald over grasland en weiland. Zullen daar ook afspraken en regelingen rond uitgewerkt worden? Dat lijkt me toch wel belangrijk, want zeker in overstromingsgevoelige gebieden zullen we daar continu mee te maken hebben. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat we daar in onze teeltkeuze dan geen rekening mee houden?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega De Roo, uw bijkomende vraag wordt ook meegenomen in de evaluatie. We moeten zorgen dat de boeren die zich verzekerd hebben, nu niet het slachtoffer worden van datgene wat gebeurd is. Dat is een van de dingen die mij zorgen baren, afhankelijk van hoe je het geheel bekijkt. Uw vraag

is dus zeer pertinent, maar ze wordt dus ook meegenomen in de evaluatie die nu gebeurt.

Collega Schauvliege, ik vertelde net dat wij de mogelijkheden rond niet-productieve investeringen heel fors hebben verruimd. Het is de eerste keer dat die zo ruim zijn. De voorbeelden die u geeft, moeten de boeren net wapenen tegen allerhande klimaatgebeurtenissen.

Vorig jaar was het te droog en hebben we maatregelen moeten zoeken om voor voldoende water te zorgen. Nu is het te nat en moeten we zorgen dat het water weg kan. Het verschil tussen beide is een jaar en toch is het een totaal andere wereld. Onze boeren moeten worden gewapend tegen al die weersomstandigheden. Dat kan via investeringen maar ik hoef u niet te vertellen dat de marges bij onze boeren op dit ogenblik niet zo groot zijn. Vandaar dat we zelfs gaan tot een ondersteuning van 100 procent omdat die niet productief is, niet rechtstreeks gelinkt is aan de productiviteit van het bedrijf maar er wel voor kan zorgen dat de productiviteit hoog kan zijn. Het antwoord op uw vraag is dan ook dat we daar zeker rekening mee houden, ook in de wijze waarop we onze boeren ondersteunen.

De voorzitter: De heer de Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, ik dank u voor uw aanvullende antwoord. Ik denk dat het heel belangrijk is onze boeren te wapenen tegen verschillende weersomstandigheden, maar een aantal zaken kan men echt niet voorzien. In die zin lijkt het me belangrijk dat geleden schade, zeker bij onvoorziene omstandigheden, blijvend wordt vergoed en dat daar tijdig de nodige mechanismen rond worden uitgewerkt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanhoudende onrust in de melkveesector – 4276 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de lage melkprijzen – 4284 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, deze zomer verschenen in onze media heel wat berichten over de aanhoudende onrusten in onze Vlaamse melkveesector. Het gaat dan natuurlijk over de lage melkprijs, maar daarnaast ook over de kortingsacties die in diverse supermarktketens werden georganiseerd.

Om aan de onevenwichtige verhoudingen in onze voedselproductieketen te remediëren, wordt in ons land werk gemaakt van de omzetting van de Europese richtlijn inzake oneerlijke handelspraktijken. De omzetting van de belangrijke richtlijn op federaal niveau laat echter op zich wachten, waardoor de Europese Commissie een inbreukprocedure is gestart tegen ons land.

Daarnaast blijven ook de zorgen over Milcobel bestaan, een van de grote melkverwerkers in ons land. Veel Vlaamse melkveehouders zijn aangesloten bij Milcobel of zijn intussen vertrokken naar onder meer het Nederlandse Royal A-ware.

Dat onze voedselverwerking op die manier meer en meer in handen komt van buitenlandse spelers is verontrustend te noemen. De recente crisis toonde aan hoe cruciaal het is om Vlaams zeggenschap te bewaren over belangrijke, strategische sectoren. En als we een tweede belangrijke les konden trekken uit de coronacrisis, dan was het wel het strategisch belang van onze voedselproductie.

Minister, hoe reageert u op de ongerustheid die heerst in de Vlaamse melkvee-sector?

Staat u in contact met uw federale collega over de omzetting van de Europese richtlijn inzake oneerlijke handelspraktijken? Hebt u zicht op de redenen van de laattijdige omzetting? Wanneer zou de omzetting in werking kunnen treden?

Kunnen we, naast de omzetting van de Europese richtlijn, ook op Vlaams niveau beleidsinitiatieven nemen om de boeren te verzekeren van een eerlijke melkprijs?

Hebt u verder nog contact met de leiding van Milcobel? Hoe evalueert u de recente veranderingen binnen het melkverwerkingsbedrijf?

Wat is uw standpunt over de toenemende rol van buitenlandse spelers in onze Vlaamse voedselproductieketen?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, de melkprijzen moesten enkele maanden geleden, net als andere landbouwproducten – we hebben het daar al meermaals over gehad – een ‘race to the bottom’ volgen.

Zoals Hendrik Vandamme van het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) stelde, wordt drinkmelk tegenwoordig goedkoper verkocht dan drinkwater. Sommige mineraalwaters kosten meer dan een liter melk. Zowel het ABS als Boerenbond spreekt van stuntprijzen en dumpingpraktijken.

Ik zal de rest van mijn inleiding niet brengen omdat de collega dat al heeft gedaan. Nu hebben we het over de melkprijzen, straks over de problemen in de varkenssector. Misschien kunnen we eens een commissievergadering organiseren over alle problemen in de landbouwsector en kunnen we daarvoor een fysieke conclaaf organiseren.

Hoe reageert u op dit dossier? Welke initiatieven kunt of wilt u ter zake nemen? Is er overleg geweest in dezen met de landbouworganisaties? Graag een toelichting. Bent u in overleg gegaan met de retailsector om deze problematiek aan te kaarten? Ook hier had ik graag toelichting bij.

Dan heb ik nog een vraag die altijd terugkomt als het gaat over dergelijke zaken: wat kunt u ondernemen om het ‘braderen’ met voedingswaren tegen te gaan?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega’s, de melkveehouderij is een aantal weken geleden inderdaad in de actualiteit gekomen. Die berichten gingen gelukkig gepaard met een aantal voorzichtig positieve markt tendensen binnen de mondiale zuivelsector. Ook de prijs van rauwe melk, dat is de prijs die wordt uitbetaald aan de boer, volgt die trend. In juli lag de gemiddelde prijs bijna 20 procent hoger dan het vijfjarig gemiddelde. Collega’s, dat is dus goed nieuws, voor een keer.

Wat de omzetting van de Europese richtlijn inzake oneerlijke handelspraktijken betreft, reken ik erop dat de tweede deadline zal worden gehaald en dat onze Belgische ondernemingen in de agrovoedingsketen uiterlijk vanaf 1 november juridisch beschermd zullen zijn tegen de opgelijste oneerlijke handelspraktijken.

De richtlijn die de federale overheid moet omzetten, gaat niet over prijzen of prijsvorming, maar wél over handelspraktijken zoals lange betalingstermijnen voor geleverde goederen, laattijdige annulaties van bestelde goederen, eenzijdige wijzigingen van leveringsovereenkomsten. Het lijkt me niet correct te denken dat je onmiddellijk hogere prijzen zult krijgen als dat is omgezet, maar die omzetting is wel nodig, en ook de boeren kijken er reikhalzend naar uit.

Kunnen wij initiatieven nemen? Collega Nachtergaele, voor mij is de pertinente vraag: hoe kunnen onze melkveehouders hun marge, dus het verschil tussen kosten en opbrengsten, verhogen? Hoe kunnen verwerkende coöperaties meerwaarde creëren? Hoe kunnen individuele landbouwers ervoor zorgen dat ze in onderhandelingen niet tegen elkaar worden uitgespeeld? Collega Sintobin, dat kan ook zo worden toegepast op de varkens. Er zijn veel gelijkaardige problemen in de landbouwsector. Sommigen slagen erin om voor een deel van hun melkproductie een eigen markt te creëren, bijvoorbeeld via dat ongelooflijk lekkere hoeve-ijs, via automaten, via directe levering aan bakkers of horeca, de korte keten dus. Daarvoor kun je investeringssteun aanvragen of gebruikmaken van een opleidingsaanbod naschoolse vorming. We moeten echter ook realistisch zijn: zolang het gros van de consumenten zich voor verse voeding en zeker voor bewerkte producten bevoorraadt via de langere keten, zal het gros van de melkproductie ook op die manier worden afgezet. Dat is op zich geen slechte zaak, maar daar volgt het aanbod ook de vraag.

Ik kan de prijs niet bepalen, maar er zijn wel andere beleidsmaatregelen die ik neem om de situatie van de melkveehouders te verbeteren. Om onze boeren de mogelijkheid te geven om de onevenwichtige machtsverhoudingen te herstellen, is het toegestaan om via producentenorganisaties collectief te onderhandelen met toeleveranciers en afnemers. Collectief optreden vermindert, zoals jullie weten, de kans om individueel uiteen te worden gespeeld. Dat kan dan weer schaalvoordelen creëren, waar onze familiale bedrijven individueel niet in slagen. In de zuivelsector zijn er momenteel drie erkende producentenorganisaties. Een tijdje geleden is er ook een brancheorganisatie opgericht, MilkBE. Die brancheorganisatie tackelt een aantal zeer belangrijke thema's, zoals duurzaamheid en kwaliteit binnen de zuivelketen en de onderlinge relaties tussen de zuivelindustrie en onze boeren. Het is van belang dat de landbouwers en de ketenpartners voldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden inzake samenwerking tussen producenten en in de keten. We zullen de komende maanden extra acties ondernemen om op het terrein toch meer te overtuigen.

Er is ook nog een andere uitdaging, namelijk de informatiedeling. Als niet alle marktdeelnemers over dezelfde marktinformatie beschikken, hypothekeert dat de goede werking van de markt. Via een regelgevend initiatief heb ik de marktdeelnemers verplicht om periodiek markt- en prijsgegevens door te sturen naar ons Departement Landbouw en Visserij. Het gaat bijvoorbeeld over de prijs en de hoeveelheid van gangbare en biologische rauwe melk geproduceerd in onze bedrijven, maar ook over de prijzen van een aantal belangrijke zuivelproducten zoals magere melkpoeder, vollemelkpoeder en boter. Ik gruw eigenlijk van het gebrek aan transparantie dat er vandaag bestaat, en ook van de informatie-asymmetrie in de voedselvoorzieningsketen. We moeten dat verbeteren ten voordele van de primaire producent.

Een paar weken geleden heb ik in een tv-programma gevraagd hoeveel men denkt dat de boer krijgt van de prijs van een pakje frieten van 2,5 of 3 euro. 4 cent, mensen! 4 cent op een pakje van 2,5 of 3 euro! Ik vind dat verschrikkelijk. Maar ik vind dat we daarover minstens transparant moeten zijn zodat iedereen weet wat er naar wie gaat in de keten. Vandaag is het nagenoeg onmogelijk om daar transparantie in te krijgen. Collega Sintobin, ik zal straks hetzelfde zeggen bij de

varkens. Het is maar dat u het weet. Ik vind het verschrikkelijk. Dit ligt me een beetje op de maag.

Ik kom tot de vraag over Milcobel. Collega Nachtergaele, dat is de grootste zuivelcoöperatie van ons land, maar ondanks deze dominante marktpositie betaalde ze de laatste jaren een van de laagste prijzen uit aan onze melkvee-houders. Het klopt inderdaad dat een aantal leden vertrokken is, wat heeft geleid tot een verminderde hoeveelheid geleverde melk. Ik heb er wel vertrouwen in dat het management onder toezicht van haar coöperatieve structuren zelf goed geplaatst is om een antwoord te bieden. Dat zal ook gebeuren, denk ik. Milcobel heeft reeds zesmaal dit jaar de melkprijs kunnen verhogen. De ambitie is om Milcobel in de top drie van de hoogst uitbetaalde melkprijzen te krijgen. Wij blijven uiteraard in goed contact.

Ik kom tot de vragen over de toenemende rol van buitenlandse bedrijven. Vlaanderen en bij uitbreiding België is een open economie die baat heeft bij relaties met buitenlandse bedrijven. Maar bij elke overname door een buitenlandse speler moeten we wel de vraag stellen waarom deze overname is gebeurd en wat de gevolgen ervan zijn voor onze lokale economie.

De bijkomende concurrentie is op zich in theorie geen probleem, maar ik word er zelf niet gelukkig van dat deze gepaard gaat met een prijzenslag op onze voedingsproducten, want het verleden leert dat de boer dan opnieuw de rekening gepresenteerd krijgt.

Ik kom tot de landbouworganisaties en de overlegmomenten. Wij zijn uiteraard door de landbouworganisaties ook op de hoogte gesteld van hun ontevredenheid over de specifieke promotieacties. Ik ben zelf ook niet gelukkig met die promotieacties. Net als u weten zij dat ik als minister die prijzen niet kan bepalen. Wij zijn onder andere over de varkens het ketenoverleg aan het intensifiëren. Het is absoluut mijn bedoeling om alle ketenpartners, waar ook de retail toe behoort, tot meer verantwoordelijkheidszin op dat vlak te overtuigen.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Dank u wel, minister. Eerst en vooral hoop ik samen met u dat die tweede deadline wordt gehaald voor wat betreft de omzetting van de richtlijn, want die bevat effectief een aantal cruciale maatregelen rond de problematieken die we net hebben aangehaald.

Ik verwijs ook nog graag naar het federale niveau en naar het regeerakkoord waarin is opgenomen dat er een stabilisatiemechanisme zou worden opgezet voor wat betreft de landbouwproducten. In een antwoord op een eerdere vraag van mij rond Milcobel liet u weten dat u hierbij nauw betrokken zou worden. Is dat al het geval? Kunt u daar al iets over meegeven?

U gaf in een eerder antwoord ook aan dat u nieuwe GLB-maatregelen (gemeenschappelijk landbouwbeleid) zou voorzien die inspelen op samenwerking, waarbij financiering zal worden voorzien rond een brede waaier aan thema's zoals het verbeteren van de positie van de boeren in de keten. In die context zegt u dat er een evaluatie wordt voorbereid, dat die zo goed als rond is en naar verwachting tegen de zomer beschikbaar zal zijn. Kunt u daar al meer over vertellen? Komt er dan ook meer steun voor coöperaties in de toekomst? Kunt u daar een timing over meegeven?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik heb een aantal bedenkingen. Ik stel vast dat uw vraag over de varkenssector ondertussen beantwoord is. Die kunnen we dus al schrappen.

De voorzitter: Ik reken op nog meer creativiteit in het antwoord dan wat we tot nu toe gehoord hebben.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik denk dat u voor een deel hetzelfde antwoord zult krijgen als wij hebben gekregen.

Ik kaart dit altijd aan. Het ergert me ook mateloos hoe supermarkten omgaan met landbouwproducten van hier in Vlaanderen. Transparantie is heel interessant, minister. Dat u pleit voor meer transparantie, lijkt mij de logica zelf. Inderdaad, veel mensen weten echt niet hoeveel een landbouwer overhoudt van een bepaald product dat in de supermarkt ligt.

Ja, de korte keten heeft daar wel een beetje toe bijgedragen, maar ik vrees ervoor. En misschien moeten we daar in een later stadium nog eens een vraag over stellen of cijfers opvragen over de korte keten en in hoeverre het einde van de coronacrisis – we zijn nog niet volledig uit die coronacrisis, maar toch – een invloed heeft op de vermindering van de korte keten, als u daar al zicht op zou hebben. Maar ik blijf altijd hetzelfde zeggen, en ik doe dat al jaren: we moeten ook de consument ervan overtuigen. U zegt dat u het ketenoverleg zult intensifiëren. Maar u hebt dat al een paar keren gezegd en ondertussen blijven de problemen wel bestaan. We moeten op een of andere manier – ik heb daar al een paar keer voor gepleit – een soort van actie voeren, bijvoorbeeld via het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM), om de mensen ervan te overtuigen dat, wanneer je een bepaald landbouwproduct of product in de supermarkt wilt gaan halen dat kwaliteitsvol en veilig is, je daar een prijs voor moet betalen. Met die stuntprizen, met het braderen van prijzen door die grote ketens, tref je eigenlijk de individuele landbouwer.

Voorzitter, dat waren een aantal bedenkingen die ik wilde meegeven.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik wil graag nog even aansluiten, want het is toch belangrijk dat ik de bezorgdheid van onze fractie meedeel wat betreft de lage melkprijzen en de impact op de leefbaarheid van onze melkveebedrijven. Wat de wet op de oneerlijke handelspraktijken betreft, valt het inderdaad nog af te wachten in hoeverre die effectief deze agressieve reclamepraktijken in de hand zal kunnen houden. Ik vind het in ieder geval heel bedroevend dat afgesproken bodemkoersen zomaar niet worden nageleefd, onder het mom dat anderen het ook niet doen. En als we dan kijken naar andere landen, zoals Duitsland en Nederland, waar er meer – toch betrekkelijk meer – wordt gegeven voor de melk, dan zie je toch wel dat het anders kan.

Er is nog iets dat ik wil meegeven. Er is de melkprijsproblematiek. Maar van de landbouwers wordt er ook steeds meer verwacht wat betreft duurzaamheid, zowel vanuit de consument als vanuit de overheid. Dat weegt ook op hen. Het is een enerverend verhaal. U sprak daarnet over een overleg met de retailers, het ketenoverleg. Het is enorm belangrijk om hiermee aan de slag te gaan. Misschien kunt u dat ook meenemen in dat verhaal, namelijk dat de duurzaamheidsvereisten wegen op de producenten, dat we daar samen aan moeten werken en dat het beter kan dan het nu is.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: U vraagt naar de acties. Ik heb het in deze commissie al een paar keer gezegd: het gedrag van de Vlaming als burger is anders dan het gedrag als consument. Als burger willen we dat er duurzaam wordt geproduceerd, dat de hoogste standaarden worden gehaald. Maar als we in de winkel komen, kijken we naar wat het goedkoopst is. Het is ook voor de politiek belangrijk om die twee weer dichterbij elkaar te brengen. Maar ook daar zal het volgens mij helpen,

bijvoorbeeld als je een brancheorganisatie wordt, om druk te kunnen zetten. Ik zal dat ook straks zeggen, bij de vragen over de varkens. Ik meen dat ook echt. Als je samen investeert in kwaliteit, kun je ook samen druk zetten op de prijzen.

Dat is een weg die ook moeilijk is. Ik heb vastgesteld dat er in het verleden soms afspraken worden gemaakt. En als het dan plots goed gaat, worden die afspraken vergeten. En dan gaat het plots weer slecht en heeft men weer afspraken nodig. Het is echt van belang om eindelijk eens te investeren in afspraken op lange termijn, die de diverse sectoren robuuster maken tegen pieken en dalen. Want er zijn op dit ogenblik meer dalen dan pieken in de sector.

Collega Nachtergaele, u stelt een vraag over het GLB. Op basis van een evaluatie van die ondersteuningsmaatregel voor producentenorganisaties die voorzien was in het aflopende GLB, zullen we nu een nieuw steunmechanisme voorzien. We bekijken nog of we dat binnen het GLB zullen houden of via een aparte Vlaamse steunmaatregel zullen doen. Maar ik engageer mij zeker en u mag mij er ook op aanspreken mocht dat niet gebeuren, om dat opnieuw te doen. Want zoals ik net zei, ben ik ervan overtuigd dat dat echt een belangrijke hefboom is voor vele sectoren.

De vraag over de consument heb ik al beantwoord. Voor mij is het heel duidelijk dat de consument ook deel uitmaakt van de keten. Die gaat dan van boer tot bord, of van koe tot glas in dit geval. Het sensibiliseren is belangrijk. Voor mij is dat dan het dichter brengen van het ene bij het andere.

Collega Talpe, duurzaamheidseisen? Ik vergelijk de beurs soms met een spons. Langs de ene kant krijg je meer en meer eisen waaraan je moet voldoen en dat drukt erop. Langs de andere kant krijg je in de winkel de communicatie dat de prijzen niet hoog zijn. Er is een actie van een of andere keten die zegt dat duurzaam niet duurder hoeft te zijn. Als je langs die kant van de spons wringt en langs de andere kant, dan blijft er uiteindelijk alleen maar een droge spons over. Dat gevoel heerst nu bij mij een beetje in veel sectoren: dat de druk langs twee kanten op de boer terechtkomt, die er dan het slachtoffer van is.

Labels kunnen daarbij helpen. We zijn bezig met het label 'Lekker van bij ons'. We zien dat restaurants dat voorzichtig op de menukaarten beginnen te zetten. Mensen zijn echt bereid, als ze al op restaurant gaan, om daar iets extra's voor te betalen. Maar dat blijft een niche in vergelijking met al de rest.

Ik heb te lang gesproken, maar het is een interessant thema.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik heb niet meteen een verdere opmerking.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de pre-ecoregelingen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 4312 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Collega's, minister, de Vlaamse Regering heeft naar aanloop van het nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) een aantal pre-ecoregelingen goedgekeurd. Aan de ene kant zijn ze een overgangsmatregel

tot het nieuwe GLB van start gaat. Aan de andere kant zijn ze een eerste stap naar de definitieve ecoregelingen die beschikbaar zullen zijn binnen het nieuwe GLB. Zo wilt u, als bevoegd minister, polsen hoeveel interesse er eventueel in de maatregel is en kan er eventueel nog bijgestuurd worden. Het gaat over regelingen voor het inzaaien van productief kruidenrijk grasland, het ecologisch beheer van bestaand grasland, het inzaaien van milieu-, klimaat- en biodiversiteitsvriendelijke hoofdteelten, het toepassen van precisielandbouw per perceelniveau en het verhogen van het effectieve organische koolstofgehalte in bouwland via het teeltplan.

Deze maatregel werd nogal kort dag principieel goedgekeurd, aangezien de landbouwers nu in het najaar al kunnen starten met de pre-ecoregelingen rond productief kruidenrijk grasland. Volgens ons zijn de regelingen al een positieve eerste aanzet voor een landbouwbeleid dat meer ruimte creëert voor agro-ecologische landbouwmethodes. Ze krijgen dus een positieve beoordeling van Vooruit.

Wij hebben daarover volgende vragen.

Zijn deze pre-ecoregelingen besproken in de klankbordgroep die input geeft voor het Vlaams Strategisch Plan binnen het kader van het nieuw GLB? Indien ja, wat was de feedback? Indien niet, waarom werd dit er niet besproken?

De pre-ecoregelingen worden gefinancierd met een vast budget. Wanneer het totaal aantal goedgekeurde verbintenaanvragen voor deze maatregelen het totale beschikbare begrotingskrediet zou overschrijden, dan wordt de maximale subsidie die landbouwers kunnen krijgen, verminderd. Wat is het totale budget dat vrijgemaakt is voor deze regelingen? Minister, hoe schat u de belangstelling voor deze nieuwe maatregelen in en zal het budget toereikend zijn?

Wat is de stand van zaken van het Vlaams Strategisch Plan voor het nieuwe GLB?

Minister, ik kijk uit naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Vandenhoven, dank u wel om uit te kijken naar mijn antwoord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ja, ja, het moet serieus blijven.

Minister Hilde Crevits: Eerst en vooral ben ik blij dat u positief bent over die pre-ecoregelingen. Ik vind dat u ook niet anders kunt dan daar positief over te zijn.

Met de maatregelen nemen we eigenlijk bewust een aanloop naar de nieuwe maatregelen van het GLB die in 2023 van start gaan. In de klankbordgroep zijn alle maatregelen voor het nieuwe GLB besproken, en vaak ook nog bijgestuurd in functie van de ontvangen opmerkingen. Al die opmerkingen zijn de basis voor de huidige pre-ecoregelingen.

Er is een totaalbudget van 6.925.000 euro voorzien voor de vijf maatregelen samen. Het zijn allemaal nieuwe maatregelen, waar ook de boeren nog niet zo veel ervaring mee hebben. Daarom is het bijna onmogelijk om het potentieel ervan in te schatten. Maar als u mijn inschatting vraagt, dan zeg ik: hoog. Ik hoop dat het hoog zal zijn, want het zijn maatregelen die fundamenteel zijn voor de toekomst van onze boeren. Ik heb wel een sentiment uit de webinars – want er zijn er de voorbije weken een aantal georganiseerd. Honderden boeren zijn daarop afgekomen, digitaal natuurlijk. Het stemt me toch positief dat er heel veel interesse voor is.

Dan kom ik bij de stand van zaken voor het Vlaams Strategisch Plan voor het nieuwe GLB. In de afgelopen maand augustus heeft de inspraakprocedure op de kennisgeving en het ontwerp van de milieueffectenrapportering over het Vlaamse

GLB Strategisch Plan gelopen. Het studiebureau dat instaat voor de MER en het Departement Landbouw en Visserij gaat in de komende weken met die aanbevelingen aan de slag, om zo het Vlaamse GLB Strategisch Plan en het MER-rapport vorm te geven. Het is onze bedoeling om het openbaar onderzoek op de plan-MER in het laatste kwartaal van dit jaar te houden.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Bedankt voor uw duidelijke antwoord, minister. Ik heb nog een bedenking en een bijkomende vraag. Ik hoop dat u gelijk hebt met uw webinars en dat u eigenlijk geld te kort hebt. We zullen afwachten. Het is een kwestie van geld te vinden.

Worden de projecten geëvalueerd voordat het GLB van kracht wordt? En zo ja, op welke manier?

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Bedankt voor uw antwoord, minister. Ik ben nieuw in deze commissie, maar ik heb het voorbije uur heel duidelijk gevoeld dat iedereen hier wil samenwerken aan een duurzame landbouw, duurzaam in de tijd, voor de toekomst van de landbouw, maar zeker ook op ecologisch vlak.

Als ik dan kijk naar de pre-ecoregelingen, hebben wij ervaring op dat vlak wat de precisielandbouw betreft. Ik geloof dat die precisietechnologie een middel kan zijn om enerzijds naar meer groene landbouw te gaan en anderzijds ook efficiënter te worden. Als we dan kijken naar het vorige debat, dat zo dadelijk ook terugkomt bij de problematiek in de varkenshouderij: de kostenzijde, dat is de knop waaraan wij kunnen draaien. Dat is efficiënter kunnen werken. En die precisielandbouw kan daartoe een hefboom zijn. Maar we stellen vandaag wel vast dat het een uitdaging is om die precisietechnologie tot bij de landbouwers te brengen. De drempel is vaak nog hoog door de kostprijs. En de kennis ontbreekt ook heel vaak.

Ik vertel dat hier niet zomaar. Dat bleek uit een demonstratieproject in de landbouwincubator Agropolis, die toevallig in een van de mooiste gemeenten in Vlaanderen ligt, in Kinrooi. Die staat op de agenda. Dat is meteen mijn eerste vraag, om u allemaal uit te nodigen. Dat kan misschien meteen ook het landbouwconclaaf zijn, om na te denken over de toekomst van de landbouw, in de landbouwincubator Agropolis in Kinrooi. Alle gekheid op een stokje, dat is echt een uitnodiging. Het staat op de agenda, begrijp ik. Dat is heel goed.

Er was een proefveld met maïs. Er is een stuk ingezaaid met gps en een stuk zonder gps. En het was heel duidelijk dat er een substantiële besparing op het zaaigoed kon worden gerealiseerd. Maar we stellen vast dat het een hele inspanning is om de landbouwers te overtuigen om ermee aan de slag te gaan. Het was 100.000 euro voor de apparatuur. Een coöperatieve gedachte om het samen te doen, sluit daar dus ook bij aan. Ik denk dus inderdaad dat we daar samen een tand bij moeten steken. Maar ik nodig u uit, minister, om eens te komen kijken naar al die innovatieve nieuwe ideeën die leiden tot een meer duurzame landbouw.

De voorzitter: Dank u wel voor uw eerste tussenkomst in deze commissie, mijnheer Brouns, waarmee u meteen uw tijd ruim overschreden hebt.

De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik zal het wat korter houden, voorzitter.

Minister, onze fractie is ook zeer enthousiast over die pre-ecoregeling. We vinden het ook goed dat u daar zo breed en proactief over gecommuniceerd hebt, zodat

de boeren daar ook nog maximaal op kunnen intekenen. Wij kijken uiteraard ook uit naar het Vlaams Strategisch Plan. Hopelijk vinden we veel van deze maatregelen daarin terug, zodat ook het Vlaams Strategisch Plan duidelijk die ambities gestalte kan geven om naar een duurzaam en biodivers landbouw-ecosysteem over te gaan. Daar kijken we naar uit.

De voorzitter: Dank u wel, collega Coel. Mooi binnen de tijd, zoals we van u gewoon zijn.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Vandenhove, op uw vraag moet ik volmondig 'ja' antwoorden. Er wordt zeker een analyse gepland, maar die zal nog niet afgewerkt zijn vooraleer het strategisch plan ingediend moet worden bij de Europese instellingen. Maar die komt er zeker.

Collega Brouns, het is wel de eerste keer dat mijn nog niet positieve antwoord op een uitnodiging van een parlementslid misbruikt wordt om nog eens de vraag te stellen in de commissie. Maar u bent hartelijk welkom in de commissie Landbouw. Ik kan u ook melden dat er een pre-ecoregeling voorzien is rond de precisie-landbouw, net om de boeren te stimuleren om hierop in te zetten. Maar ik begrijp dat u zegt dat het niet alleen gaat om het voorzien van budgetten, maar ook om de opleiding. Want dat budget wil nog niet zeggen dat mensen gaan investeren. We gaan dat ook mee voorzien, dat je via de naschoolse vorming daar ook opleiding voor kunt krijgen.

We ondersteunen via het VLIF ook boeren die inzetten via gps-gestuurde tractoren. Via de praktijkcentra kan aan kennisdeling worden gedaan.

Collega Brouns, ik kom met plezier op bezoek, als u mij dan ook het genoegens verschaft om samen in de zijarm van de Maas te gaan zwemmen. Zoals u weet, ben ik ook een grote fan geworden van openwaterzwemmen, alleen wordt het me vaak verhinderd.

De voorzitter: Minister, ik weet niet of u ook een ijsbeer bent, want het bezoek is gepland in de winter.

De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, ik wilde nog iets zeggen over dat zwemmen en de Maas, maar ik zal dat niet doen. Ik zal dat eens tegen u afzonderlijk zeggen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de preventie van arbeidsongevallen in de land- en tuinbouwsector – 4335 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, preventie en veiligheid op het werk is zeer belangrijk en anno 2021 wellicht belangrijker dan ooit. Heel veel sectoren pakken uit met interne campagnes om zoveel mogelijk arbeidsongevallen terug te dringen.

In de land- en tuinbouw zijn ongevallen veel minder zichtbaar, maar dat betekent niet dat ze er niet zijn. In 2019 vielen er volgens Prevent Agri in de sector maar liefst dertien dodelijke slachtoffers tijdens het werk. Dit jaar zijn dat er al twaalf, en we hebben nog een viertal maanden te gaan voor de jaarwisseling. Laten we hopen dat dat cijfer niet verder aandikt. Het verschil met andere sectoren is relatief klein, maar in de groene sectoren werken ook veel minder mensen, en elk mensenleven is er een te veel. De beroepsrisico's in de agrarische sector zijn dus reëel, dat is meer dan duidelijk.

Er zijn al verschillende stappen gezet. In 2015 hebben de werkgevers-, werknemers- en sectororganisaties hun krachten gebundeld in Prevent Agri. Deze organisatie verzamelt kennis en brengt die op een toegankelijke manier tot op de Vlaamse akkers, erven en serres. Er waren verschillende infosessies en er is heel veel gecommuniceerd over onder andere het gevaar van mestgassen, brandveiligheid, signalisatie van landbouwvoertuigen enzovoort.

Omdat elk arbeidsongeval er een te veel is, hebben collega's en ikzelf u in het verleden al vragen gesteld over ongevallen in de land- en tuinbouwsector en over de preventieve maatregelen die zijn genomen. U wees onder meer op de acties van Prevent Agri en van KRATOS en van de sensibiliserende acties in de naschoolse vorming.

Ik geef u graag nog een aantal suggesties voor mogelijke acties. We hebben het daarnet al gehad over belacties die als eerste stap toch wel doortastend kunnen zijn. Zo zou een belactie kunnen worden georganiseerd om de land- en tuinbouwers aan te moedigen om met Prevent Agri in overleg te gaan. Er kan ook een preventieactie komen in de landbouwpers om Prevent Agri in overleg te laten gaan met de landbouworganisaties. Verder kan ook worden gefocust op een nog meer nadrukkelijke aanwezigheid op landbouwbeurzen van infostands van Prevent Agri. Er zijn ook sensibiliseringscampagnes mogelijk op PlattelandsTV en verder kunnen sociale media extra mogelijkheden geven om acties te ontwikkelen.

Minister, welke van deze suggesties vindt u zinvol en welke plant u te laten uitvoeren?

Welke bijkomende beleidsmaatregelen wenst u te nemen om hoe dan ook de arbeidsongevallen in de land- en tuinbouwsector drastisch terug te dringen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega De Roo, dat elk arbeidsongeval er een te veel is, daar sluit ik me volledig bij aan. Prevent Agri bleek de voorbije jaren een uitstekende partner om de gevaren onder de aandacht te houden. Als beleidsmaker kunnen we aanvullend sensibiliseren, denk maar aan KRATOS en de naschoolse vorming, maar ook aan studiedagen en webinars van het Departement Landbouw en Visserij. Ook in onze praktijkcentra komt deze problematiek aan bod.

De boeren een-op-een bellen is wat moeilijker, maar ik ben het wel met u eens dat het momentum er is om het nog eens volledig onder de aandacht te brengen. Er bestaat een prachtig sensibiliseringsfilmpje over arbeidsongevallen in de land- en tuinbouwsector als onderdeel van de campagne 'Landbouw zonder kleerscheuren'. Dit campagnefilmje is nog steeds online te vinden.

Eind vorig jaar heeft de regering besloten om de steun voor specifieke veiligheidsinvesteringen te verhogen met 10 procent, dus tot 40 procent, wanneer die worden gedaan door een jonge boer. Er wordt dus 30 procent investeringssteun gegeven, maar wanneer het gaat over jonge boeren, is het 40 procent.

Sensibiliseren is evenwel een werk van lange adem. Heel wat arbeidsongevallen zijn het gevolg van risicovolle gewoontes die al jaren worden toegepast. Het kost ook wat tijd om een gedragsverandering te bereiken. Daarom blijven we inzetten op die sensibilisering en willen we daarmee zo veel mogelijk landbouwers bereiken. Uw suggestie om nog eens een extra boost te geven, neem ik echter graag mee.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, dank u om die suggestie mee te nemen. Ik volg u zeker: het momentum is er om dit opnieuw onder de aandacht te brengen. Ik weet heel goed dat het vaak gaat over gewoontes die moeten worden afgeleerd en dat dat een werk van lange adem is, maar net daarom blijft het zo belangrijk om opnieuw de aandacht erop te vestigen. Als bestaande communicatiemiddelen nog goed zijn, zou ik ze zeker ook inzetten. Waarom niet? Ik zou echter zeker niet nalaten om ook via de landbouwers en de beurzen voldoende aanwezig te zijn met veiligheid.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ga daar volmondig op in. De vorige vraag heb ik niet beantwoord, dus deze moet ik nu extra omarmen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Bart Dochy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de crisis in de varkenshouderij
– 4338 (2020-2021)**

**VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de crisis in de varkenshouderij
– 4383 (2020-2021)**

Voorzitter: de heer Joris Nachtergaele

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Minister, dit is een crisis die inhakt op heel wat bedrijven. Ik denk dat u de jongste dagen ook wel bent ondergedompeld in deze crisis, niet alleen ten gevolge van een bezoek dat u begin deze week hebt gebracht aan een landbouwbedrijf in Deerlijk en waarbij heel wat landbouwers getuigenissen hebben afgelegd, maar ook vooraf was u natuurlijk al op de hoogte van die problematiek. Het probleem is natuurlijk dat zo'n markt keldert wanneer internationale, geopolitieke problemen volgen op een coronacrisis. De oorzaak kan dan bezwaarlijk worden gelegd bij de producent. In de varkenshouderij is de gemiddelde basisprijs voor vleesvarkens onder 1 euro gedaald, de jongste weken zelfs onder 90 cent. De biggenprijs is gekelderd, en de prijzen van veevoeder zijn momenteel eigenlijk wel vrij hoog. Men spreekt over een daling met 45 procent van de verkoopprijzen en over een stijging van de veevoederprijzen met 15 procent. Daarnet las ik op de website van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT) ook nog de berekening die de heer Teuwen van de Vlaamse Producentenorganisatie Varkens (VPOV) heeft gemaakt. Het is wat het is: volgens zijn berekening zouden de varkenspest en corona samen de varkenssector 43,3 miljoen euro hebben gekost.

In de vleesverwerking stellen 180 bedrijven vandaag nog dagelijks 6000 werknemers tewerk. Ze realiseren een omzet van 2 miljard euro. Deze sector is dus

geen bagatel. Minister, kom niet af met het argument dat er te veel varkens zijn. Ongeveer 90 procent van de export van ons Belgisch vlees en van onze vleesproducten gaat naar landen binnen de Europese Unie. Op wereldschaal is dat eigenlijk echt wel een vrij lokale markt. De vraag naar varkensvlees is groot, maar diverse markten zijn vandaag onbereikbaar. Oorzaken zijn te vinden in diverse zaken. Men heeft het onder andere over de discussie tussen China en Europa over het 5G-netwerk, maar ook het standpunt van ons land over de situatie van de Oeigoeren, de minderheidsgroep in het noordwesten van China, speelt een rol, en er is ook de boycot van Rusland wegens de Krimoorlog. Dat zijn geopolitieke problemen die eigenlijk aan de basis liggen van de problemen inzake de toegang van varkensvlees op diverse markten.

Vanuit Vlaanderen zetten het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) en Flanders Investment & Trade (FIT) in – en ze blijven dat doen – op het begeleiden van bedrijven om toegang te verschaffen tot die diverse markten. Ook wordt er samengewerkt met vertegenwoordigers van het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV). Dat is natuurlijk David tegen Goliath, want hogere belangen schaden het imago van ons land en beperken de contactmogelijkheden op de markten in het Verre Oosten. We stellen echter vast dat landen als Nederland, Denemarken en ook Spanje blijkbaar een betere strategie hanteren en er beter in slagen om hun exportposities te vrijwaren.

De marktomstandigheden waren aan de betere hand net vóór de coronacrisis. De markten zijn sedertdien gekelderd, de heropleving stukt. Ik heb het reeds gezegd: er was een daling. Ik had geschreven dat het een daling van 30 procent was, maar het evolueert natuurlijk heel snel. Men spreekt nu over 45 procent daling van de verkoopprijs. Maar dat is natuurlijk te weinig om in aanmerking te komen voor coronasteun, want daartoe was 60 procent omzetsdaling noodzakelijk. En in de varkenshouderij, net zoals in alle andere sectoren, zet je de knop niet uit. De varkens blijven natuurlijk groeien. Dat is ook goed, de verkoop blijft dus verdergaan. Uiteindelijk wordt de omzet bepaald door de daling van de verkoopprijs. En die daling is 45 procent. Dat is gigantisch groot, maar eigenlijk te weinig om in aanmerking te komen voor coronasteun. In Wallonië heeft de regering beslist om een coronapremie te geven van 530 euro per zeug, met een plafond van 100.000 euro per bedrijf.

Minister, we weten dat u maandag overleg hebt gehad met de varkenshouders. Het is al verschillende keren in andere vragen aan bod gekomen. Ik neem aan dat u inderdaad reeds een aantal zaken hebt beantwoord. Maar ik heb toch nog vragen voor u.

Minister, ziet u maatregelen om de impact van die geopolitieke beslissingen op de individuele landbouwbedrijven te remediëren? Beschikt Vlaanderen over proportionele drukkingsmiddelen om de marktoegang in bepaalde regio's af te dwingen? Wat is de stand van zaken in het overleg dat u maandag jongstleden hebt gehad?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Voorzitter, minister, collega Dochy heeft het daarnet geschetst: de marktsituatie voor de varkenshouderij is ronduit slecht. We hebben enerzijds de hoge grondstofprijzen, maar ook de aanhoudende lage varkensprijzen zijn bijzonder dramatisch voor de sector. Het is een Europese en mondiale problematiek, maar we zien toch wel dat de prijzen in de landen rondom ons hoger zijn. De Belgische varkenshouders verliezen per slachtrijp vleesvarken 25 tot 30 euro. Dat is fenomenaal. Ook de biggenprijzen – het werd hier net aangehaald – zijn helemaal onderuitgegaan.

Er is inderdaad een verschil in behandeling tussen Wallonië en Vlaanderen. Waar wij de extra VLIF-steun (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) voor de niet-

productieve investeringen hebben, heeft Wallonië een prijs per zeug. Dat heeft natuurlijk te maken met geregionaliseerde materies. Vlaanderen heeft ook een groter aantal varkenshouders dan Wallonië. Die zaken zullen wel meespelen in de beslissing over welke steun men zal geven. Maar we bekijken natuurlijk hoe het in Vlaanderen zit met de steun op korte termijn, waar men nu toch wel wat op zijn honger blijft zitten.

We weten dat de Afrikaanse varkenspest een belangrijk aandeel heeft in deze situatie. Heel wat landen hebben hun grenzen gesloten voor onze varkens, en dat weegt nog altijd door. Als ik het goed heb, zijn vandaag nog steeds zestien op de dertig landen niet toegankelijk. We zien ook dat er heel wat groei is van de varkensvleesproductie vanuit Spanje. Ook dat legt een druk op onze afzetmarkt en op onze prijzen. Er zijn een aantal bedrijven die licenties hebben verloren om in China te leveren. En zo komt alles maar in de Europese Unie terecht, wat het voor ons alleen maar erger maakt.

Wat het ketenoverleg betreft, hadden we maandag inderdaad een bijeenkomst met een aantal partners. Ik verneem heel graag wat daar uit de bus is gekomen. Het is belangrijk dat u, ook al bent u daar zelf niet aan zet, dat mee faciliteert. Dat lijkt mij een belangrijke rol die dient te worden opgenomen, om te kijken naar structurele maatregelen om die weerbaarheid te verhogen, het evenwicht tussen vraag en aanbod te bewaren en grote prijsschommelingen te vermijden.

In mijn vraag heb ik verwezen naar een aantal initiatieven die in het verleden werden genomen. Ik denk aan de G30, geïnitieerd door toenmalig minister Schauvliege. Dan hadden we op provinciaal de X100, die daarop volgde. Tijdens de G30 stonden drie thema's centraal: markt, differentiatie en heroriëntatie. Er waren ook de dialogdagen van toenmalig minister-president en minister van Landbouw Kris Peeters. Er is eigenlijk al heel wat gebeurd rond deze kwestie. Maar we blijven eigenlijk maar aanmodderen, om het zo te zeggen. De situatie geraakt niet opgelost.

De vraag is ook: als we dan dergelijke initiatieven nemen, hoe volgen we het dan verder op? Worden er concrete acties aan gekoppeld? Wordt er geëvalueerd? We moeten zien dat we, als we over iets praten, ook tot oplossingen kunnen komen en dat we niet zoveel jaar later moeten vaststellen dat we eigenlijk nog niet ver staan.

Het is ook belangrijk om de violen gelijk te stemmen met het federale niveau. Destijds heeft minister Borsus al een aantal maatregelen genomen, zoals – ook nu nog belangrijk – de versterking van de Exportcel van het FAVV om zo de buitenlandse markten, waarvan we nu vaststellen dat er heel wat gesloten blijven, actiever te exploreren en te openen.

Dus ook nu is het belangrijk dat we aan die kar trekken.

Minister, welke impact heeft volgens u de Vlaamse steun, die extra steun, de VLIF-steun voor niet-productieve investeringen op korte termijn voor onze varkensboeren gerealiseerd?

Wat denkt u van het subsidiebedrag per zeug, zoals in Wallonië werd aangenomen?

Hoe heeft het concrete concept van de rondetafel maandag plaatsgevonden? Wie was er? Wat stond er op de agenda? Krijgen we er een klein verslagje van?

Werd er naar aanleiding van de rondetafel een evaluatie gemaakt van de aanbevelingen van de G30 van 2016? Hoe ziet men dit verder uitrollen?

Hoe zult u verzekeren dat de aanbevelingen die nu naar aanleiding van de nieuwe rondetafel worden geformuleerd ook werkelijk worden uitgevoerd? Is er een stappenplan en een regelmatige opvolging?

Wat zijn de belangrijkste structurele maatregelen die op korte termijn volgens u ingevoerd zouden moeten worden voor de Vlaamse varkenshouderijen?

Hoe ziet u de samenwerking met de federale overheid specifiek met het oog op het heropenen van toch een belangrijk aandeel buitenlandse markten?

Zult u de problematiek van de ongelijke concurrentie – ook heel belangrijk en aangehaald door collega Dochy – binnen de Europese Unie ook aankaarten op Europees niveau?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dat zijn toch nog veel vragen, hoewel ik al een aantal voorzetten heb proberen te geven.

Het is superduidelijk dat de varkenssector door heel zwaar weer gaat. De voorbije dagen en weken heb ik met een aantal varkenshouders en -houdsters gesproken. Deze week heb ik in de voormiddag in West-Vlaanderen gesproken met een aantal vrouwen die varkenshouder zijn. Dat waren zeer emotionele gesprekken. Ik was er niet goed van toen ik er buitenkwam, want dat gaat over bedrijven die enorm geïnvesteerd hebben in het milieuvriendelijker maken, in emissiearme stallen, die met heel zware leningen zitten en nu door de enorme druk op de prijzen niet in staat zijn om die leningen te betalen. Die bedrijven die fors geïnvesteerd hebben om te voldoen aan alle normen, voelen zich in de eerste plaats gepakt en vrij machteloos in deze situatie. Dat was zeer intens.

In de namiddag hebben we een overleg gehouden met de hele keten, omdat dit voor mij een elementair stuk is als we tot een structurele oplossing willen komen. Met 'keten' bedoel ik vanaf de voederproducenten, de slachthuizen tot de retailer. Iedereen die een rol speelt in de ketting zat mee aan tafel. Dat was niet de eerste keer, dat is de voorbije jaren nog gebeurd. Collega Talpe heeft ook verwezen naar de initiatieven van collega Schauvliege en collega Peeters.

Ik stel vast dat er na zulke rondes altijd plannen zijn om structureel tot oplossingen te komen, maar de partners die zich structureel moeten houden aan de oplossingen die naar boven gekomen zijn, houden zich niet aan de afspraken die gemaakt zijn of voeren bepaalde elementen van akkoorden niet uit. Het gaat over dingen die de politiek niet kan regelen, want wij sturen die markt niet aan. Het is de markt die zichzelf aanstuurt. Voor mij is het echt van belang dat we nu engagementen krijgen, dat er niet naar elkaar gekeken wordt om elkaar de schuld te geven, maar dat we via ketenoverleg tot oplossingen komen. Zoals u zei, collega Talpe, worden die niet door mij geleid, maar, collega Dochy, ik heb nu wel beslist om daar een faciliterende rol in te spelen, om zo mensen samen te roepen en als het nodig is nóg eens samen te roepen.

Wat doen we vanuit de overheid? Een van de flankerende maatregelen is dat we sinds 22 december vorig jaar de mogelijkheid geopend hebben om gebruik te maken van tijdelijke VLIF-waarborgen op een krediet voor werkingsmiddelen en van de herfinanciering in het kader van uitzonderlijke gebeurtenissen. Voorlopig kan men tot 30 september een aanvraag indienen. Met de varkenshouders hebben we bekeken waar daar nog de drempels zitten en of we daar ook wat drempels kunnen weghalen.

Collega Talpe, collega Dochy, u hebt ook verwezen naar de oorzaken. Eerst en vooral blijft de Afrikaanse varkenspest (AVP) nazinderen tot vandaag. Je zou kunnen zeggen dat dat vreemd is. Hoe komt dat? België heeft de AVP-vrije status herwonnen bij de World Organisation for Animal Health. Dat is een heel belangrijke stap, maar die status zorgt er niet voor dat de markten heropend worden, omdat de lokale autoriteiten van het ontvangende land daar natuurlijk over beslissen. Om

opnieuw in China te kunnen leveren, moet China dus beslissen dat je opnieuw kunt leveren.

Handelsrelaties zijn bovendien complex, heb ik de voorbije periode vastgesteld. Soms spelen ook nog andere geopolitieke belangen mee. In het geval van China is dat zeker zo. Tijdens de prinselijke missie, al in november 2019, stond de heropening van de Chinese markt op de agenda. Daar zijn gesprekken gevoerd met lokale autoriteiten, maar dat blijft vandaag nog altijd vastzitten. Het is nog niet gelukt om die markt open te krijgen.

Aan de markttoegang tot de zestien landen buiten de EU met embargo's op de import van Belgisch varkensvlees wordt hard gewerkt. Er wordt ook goed samengewerkt tussen het federale en het Vlaamse niveau. Op Vlaams niveau is het vooral VLAM dat een bijzonder actieve rol speelt door het netwerk en de aanwezigheid op internationale beurzen. Op het overleg deze week is ook gevraagd dat men heel specifiek diplomatieke lijnen zou openen rond varkensvlees tout court, omdat daar nu de grootste crisis zit. Ik ben ook bereid om dat te doen. Dat is ook afgesproken met Filip Fontaine, die aan het hoofd staat van VLAM.

Dan is er de uitleg over de niet-productieve investeringen, collega Talpe. Behalve in een voorwoord in een magazine van een van de landbouworganisaties weet ik niet vanwaar dat komt. Daar is sprake van geweest, maar dat is niet uitgevoerd. We hebben het ene niet vervangen door het andere. Dat is niet gebeurd. Ik kan u dus ook geen effect geven, omdat die mogelijkheid nooit in de praktijk is uitgevoerd. Daar staan vandaag dus ook nog ongebruikte middelen op het noodfonds Landbouw.

U verwees naar de regeling in Wallonië. In Wallonië heeft men inderdaad een bepaald bedrag per zeug gegeven. En als we dat in Vlaanderen zouden realiseren, is dat een uitgave van 200 miljoen euro. Die premie is er dus voor zeughouders, niet voor afmesters. En 20 procent van de bedrijven bij ons zijn afmesters. Ik wil u maar de budgettaire omvang aangeven, als we dat zouden doen. En de vraag is wat je dan hebt opgelost. Hoe kom je dan tot een structurele oplossing van de problemen? Ik erken wel dat er problemen zijn, die ook op korte termijn tot wat ingrepen zullen noodzaken.

Hoe hebben we het aangepakt? Er is maandag een overleg geweest, collega Talpe. U kunt op bepaalde internetsites al een informeel verslag van die bijeenkomst vinden. Ik heb daar niet voor gezorgd. U vindt dat op andere plaatsen. Maar dat is een eerste stap. Ik moet zeggen dat ik het een harde vergadering vond, hard in die zin dat elk stukje van de keten ook voor zijn verantwoordelijkheid gezet werd. En op bepaalde momenten had ik het gevoel – en ik wik mijn woorden – dat de verantwoordelijkheid ook nogal gemakkelijk weggewuifd werd. En dat is voor mij een groot probleem.

Prijstransparantie is één. Je hebt prijstransparantie nodig, over elk stukje in de keten, om iedereen voor zijn verantwoordelijkheid te zetten. Ik heb dat ook al bij de melk gezegd. Twee: voor mij is de brancheorganisatie echt een van de middelen die noodzakelijk zijn om de sector te versterken en om ook meer te kunnen wegen op de prijsproblematiek. Drie: er is bij ons een label, BePork. Dat is een bestek dat uitgewerkt is. Op die vergadering hoor ik dan dat dat enkel b2b is en dat het niet bedoeld is voor de consument. Ik vind dat raar, want dat zijn standaarden die ook de kwaliteit aanleveren. Collega Talpe had het over het Spaanse vlees. Als men er ook in de winkels reclame mee zou maken dat het dat label heeft, kan dat ook de consument bewust laten kopen. Maar nu is het voor mij zoeken in de warenhuizen. Hoe weet je nu wat vanwaar komt? Waarom wordt dat ook geen b2c? En dan is er de export natuurlijk, waar we, zoals ik al zei, die extra lijn kunnen openen.

Mijn medewerkers, die ook de geschiedenis van de dossiers kennen, hebben gezegd dat er eigenlijk niet zoveel nieuwe elementen uit die vergadering zijn gekomen. Het zijn knelpunten die we al lang kennen. En er zijn in het verleden ook afspraken gemaakt. Maar we moeten nu in de context komen dat de afspraken ook nageleefd worden. Voor mij hangt de korte termijn ook samen, collega's, met een oplossing op langere termijn. Iemand zei het mooi: de periodes waarin de prijzen goed zijn en alles goed loopt, worden korter, en de periodes waarin het slecht loopt, die worden langer.

Trouwens, een van de problemen is ook dat er van het varken nadien heel weinig bij ons verwerkt wordt, om meerwaarde te creëren. Een heel stuk van dat varken gaat naar het buitenland. Ik was op de ochtend van de vergadering bij een bedrijf in Ieper, waar collega Talpe ook aanwezig was. Daar zei men dat men de huiden terugpakt om er gelatine van te maken. Dan heeft dat varken al een hele toer gedaan, om uiteindelijk terug bij ons te komen. Dan denk je: kunnen we ook niet proberen om tot meerwaardecreatie bij ons te komen? Dat kan ook al voor wat meer respect voor de boer zorgen.

Er zijn dus veel problemen die wel bekend zijn, maar het is een enorme uitdaging om structureel tot een oplossing te komen.

Men is eigenlijk akkoord gegaan dat de sector zelf nu een aantal bilaterale overlegmomenten heeft. Filip Fontaine, die ook aan het hoofd staat van Belpork, wil de rol van facilitator opnemen. Dat is een goede zaak, want hij geniet het vertrouwen van veel mensen. We hebben afgesproken dat wij tegen eind deze maand feedback krijgen. We willen dat tegen eind september omdat er, zoals de heer Dochy en mevrouw Talpe zeiden, ook wel acute problemen zijn bij een aantal bedrijven, vaak bij bedrijven die al fors hebben geïnvesteerd. Het is niet mijn bedoeling om die allemaal kapot te laten gaan. We moeten echter op maat werken en de budgetten zijn uiteraard ook niet ongelimiteerd.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik begrijp dat u niet bij machte bent om de marktprijs te beïnvloeden. U doet waarschijnlijk wel wat u kunt, maar dat is natuurlijk geen oplossing op korte termijn.

Heel wat bedrijven zijn ook wel afmesters, maar Wallonië heeft, denk ik, de juiste keuze gemaakt door net de zeugenhouders te steunen. Immers, wanneer we spreken over de positie van de landbouw in de keten, dan zit die zeugenhouders helemaal onderaan de keten. De afmester zit er nog net iets boven. Dat zijn bedrijven waar de druk het grootst is.

De biggenprijs is natuurlijk helemaal gekelderde. Ik maak me bijzonder veel zorgen over de financiering van de bedrijven vandaag. U spreekt over transparantie in de prijsvorming en over de waardeverdeling in de keten, maar ik maak me zorgen over verborgen constructies voor financiering die op termijn voor een aantal familiale bedrijven nefast kunnen zijn. Vandaar dat het belangrijk kan zijn om voor de bedrijven die liquiditeitsproblemen hebben, vanuit de overheid, eventueel in overleg met de banken, voorzieningen te treffen. De intresten zijn laag, wat de mogelijkheid biedt om dat over een langere termijn te spreiden. Men kan dit in de situatie waarin die mensen nu zitten, niet oplossen in drie jaar. Dit lijkt me een heel belangrijk element om aandacht voor te hebben.

Wat de exportmarkten betreft, wordt de ene helft van een varken in België gebruikt en de andere helft geëxporteerd. Het feit dat men eventueel een klein deel, het vijfde kwartier zoals men dat noemt, naar China kan afzetten, betekent een belangrijke meerwaarde op de karkassen in hun geheel. Dat betekent ook dat er een hogere prijs kan worden gegeven, wat nu ontbreekt. Het blijft bijzonder

eigenaardig, fascinerend zelfs, dat Denemarken, Nederland en Spanje er blijkbaar wel in slagen om toch een deel naar het Verre Oosten te exporteren. Voor ons is nu blijkbaar Zuid-Korea opnieuw opengegaan en ook Japan is op komst, maar China blijft toch een belangrijk gegeven. Als we daar opnieuw toegang zouden krijgen, dan zouden we een bijkomende meerwaarde creëren op die karkassen, die belangrijk is voor de kiloprijs voor de landbouwer.

Het creëren van meerwaarde is zeer belangrijk. Het is interessant om hier karkassen te verwerken, maar men stuit hier blijkbaar ook op het verhaal van de loonkosten. Zelfs in Duitsland heeft men veel lagere loonkosten en worden heel wat Belgische karkassen verwerkt. Sommige karkassen gaan zelfs naar Polen of Roemenië, om daar tegen lagere loonkosten te worden verwerkt om dan opnieuw in delen naar België te worden getransporteerd, die hier op de markt kunnen worden gebracht.

Ik kom nog eens terug op de melkprijsproblematiek, waarbij de consument niet consequent is en enerzijds in de winkel het goedkoopste koopt maar anderzijds als burger wel eisen en vragen stelt. Dat is zeer pijnlijk voor de landbouwer. Het is ook een van de grote bezorgdheden van de sector dat hier Spaans vlees wordt ingevoerd en vlees van andere Europese landen die normaal gezien aan dezelfde standaarden moeten produceren, maar in de praktijk doen zij dat niet omdat de normen daar op een andere manier worden geïmplementeerd en gecontroleerd dan hier.

Minister, er is dus in elk geval heel wat werk aan de winkel. In elk geval bedankt voor uw initiatief, maar we kijken uit naar een strikte opvolging om toch tot resultaten te komen, evenzeer wat de in het verleden genomen engagementen betreft, onder andere die brancheorganisatie waarover u daarnet ook sprak. Ik denk dat dat niet onbelangrijk is om op lange termijn een structurele oplossing te krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emily Talpe (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik kan me eigenlijk wel aansluiten bij wat collega Dochy hier zei. Het is goed dat u op het terrein ging en ook het ketenoverleg, ook al moet u dat zelf niet initiëren, faciliteert. U zei dat het een harde vergadering was. Ik kan dat wel goed verstaan, als je ziet dat de boer nu eigenlijk gewoon verlies lijdt voor alle inspanningen die hij levert. 50 à 25 euro per karkas, dat is huilen met de pet op. Ik kan dan verstaan dat er daar wel wat harde woorden zijn gevallen, en dat men vooral kijkt naar wat er nu op korte termijn kan gebeuren. De liquiditeit van heel wat bedrijven staat onder grote druk. Daarom maakte ik ook even de verwijzing naar Wallonië, waar men dat op een andere manier aanpakt, met een bepaald bedrag per zeug. Ik verwijs bijvoorbeeld ook naar Nederland, waar men de regeling Tegemoetkoming Vaste Lasten, u misschien wel bekend, tijdelijk heeft opengesteld en er een bepaald bedrag kan worden gekregen, uiteraard mits bepaalde verliezen worden aange-toond. Ik geef maar even mee dat dat voor die bedrijven in grote nood wel op korte termijn een oplossing zou kunnen bieden, zodat ze niet volledig ten onder gaan.

Overleg is cruciaal, maar zoals ik al aanhaalde, is er in het verleden ook al heel wat gebeurd. Er is al heel wat gesproken met elkaar, er zijn afspraken gemaakt om tot structurele maatregelen te komen. U zegt dat bepaalde partijen echter hun engagementen niet zijn nagekomen. Dat is natuurlijk bijzonder pijnlijk. Ik hoop dat dit deze keer tot een betere output kan leiden en dat iedereen daarin ten volle zijn verantwoordelijkheid opneemt. Wij als Vlaamse overheid kunnen natuurlijk alleen maar kijken naar een aantal zaken, of wat mee begeleiden, maar we zijn ook niet volledig machteloos in dezen.

Een ander pijnpunt is de heropening van die markten. Dat is iets dat we natuurlijk ook niet zelf in handen hebben. We moeten daarvoor kijken richting Europa, maar er is ook het FAVV, dat, zoals ik daarnet al zei, een belangrijke rol heeft. Er zijn de loonkosten in andere landen, zoals Duitsland. Ik denk dat daar drie personen kunnen werken waar dat bij ons één persoon is, zeker in die 'versnijderijen', waar eigenlijk de meeste winst wordt geboekt. Men kan ook heel gericht zaken verkopen tegen hogere prijzen. Dat is bijzonder frustrerend. U had het ook over meerwaardecreatie. Een Spaans varken zou ik inderdaad niet herkennen, mocht dat in de supermarkt liggen, tenzij er een sombrero op staat of zo. Het is hier ook aangehaald: het vijfde kwartier is in China erg in trek. Misschien moeten we wat promotie voeren wat dat betreft, opdat de poten en de oren ook door de Vlamingen zouden worden geapprecieerd. Het schijnt dat dat een delicatessie kan zijn. Ik wil het nu niet op flessen trekken, maar ik denk dat daar misschien ook wel iets voor te zeggen is. Ik denk dat het belangrijk is dat we onze karkassen zo maximaal mogelijk kunnen valoriseren.

Ik denk dat we dit nu nauwlettend moeten opvolgen. Ik hoop dat dat overleg daadwerkelijk tot een aantal engagementen kan leiden, die ook op korte termijn worden uitgerold. Ik zal dat informele verslag opzoeken op internet, en dat dan mee opvolgen en opnieuw vragen stellen.

Misschien nog één vraag. Het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) wierp ook de warme sanering op in dezen. Ik weet niet hoe u daartegenover staat. Er zijn ook wat dat betreft pro's en contra's. Graag kreeg ik daar ook uw mening over in dit dossier.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, we naderen stilaan de winter, en een goede hutsepot met poten en oren en zelfs de neus van een varken is dan echt niet slecht. Dat is dus een suggestie om dat ook eens klaar te maken. Ik kan dat zelf niet, maar ... (*Opmerkingen*)

Tijdens het conclaaf kunnen we dat misschien eens doen.

Nog net voor het reces heb ik hier ook nog een vraag gesteld over de crisis in de varkenssector. Die vragen komen altijd maar terug. De redenen zijn aangehaald, maar wat mij niet zo duidelijk is, is waarom de markt van China niet opengaat. U zei dat het eigenlijk wel kan, dat alles in orde is, maar dat we niet binnen geraken. Is daar een politieke reden voor? Wat is eigenlijk de reden? Dat zal ongetwijfeld Buitenlandse Zaken zijn, of ik weet niet wie zich daarmee bezighoudt. Prinselijke missies, daar heb ik niet zoveel vertrouwen in. Hebt u enig idee waarom dit zo is?

Twee, sommigen, of liever de meesten hier onder ons zijn altijd laaiend enthousiast over Europa. Maar we slagen er in dezen nog niet in om een gelijk speelveld te creëren voor onze landbouwproducten. En we slagen er zelfs niet in om de loonkosten op een gelijk niveau te brengen. Het voorbeeld van Duitsland is gegeven.

En dan is er de cruciale vraag. We kunnen hier iedere maand of om de twee maand wel een vraag stellen. Ik zeg niet dat ik daar per se een voorstander van ben. Maar het debat moet wel worden gevoerd. En de collega heeft ernaar verwezen. Er is inderdaad één landbouworganisatie die zegt: 'Die export, de problematieken en alles bijeengenomen, moeten we niet nadenken over het afbouwen van de varkenssector?' Maar dan uiteraard wel, zoals de collega zegt, met steun van de overheid. We kunnen daar hier op dit uur niet in een-twee-drie het debat over voeren. Maar ik vind wel – en ik richt mij dan ook tot de voorzitter – dat we er eens serieus over kunnen nadenken. Ik heb al een paar keer aan de collega's gezegd dat ik daartoe bereid ben. Minister, het is misschien interessant om daar nu al van u een eerste reactie op te krijgen?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, ik wilde inderdaad ook even de voorzitter van het ABS aanhalen. De collega's hebben het nu al voor mij gedaan. Ik verwijs naar zijn editorial van onlangs naar aanleiding van de varkenscrisis. Laat mij beginnen met te zeggen dat ik natuurlijk alle begrip heb voor de kortetermijnmaatregelen die moeten worden genomen om de bedrijven die nu in moeilijkheden zijn, te ondersteunen. Maar zoals u zelf hebt gezegd, minister, moeten we naar de korte termijn kijken, maar ook naar de lange termijn en moeten we naar een duurzame aanpak gaan. En ja, de voorzitter van het ABS stelt vast dat onze productie wel grotendeels intern op die Europese markt kan worden afgezet, maar dat er daar ook een overschot is en dat er dus ook naar die derde landen, waaronder voornamelijk China, wordt geëxporteerd. Zo'n positie leidt in een zeer volatiele markt potentieel tot moeilijkheden.

Hij wijst inderdaad ook op het ketenoverleg. Ik ben wel blij dat u die rol wilt opnemen. Want we hebben inderdaad al vaak gesproken over die keten, over het belang van die keten, die verschillende spelers erin en de moeilijke positie waarin de landbouwers zitten als producent. Er moet daar iets gebeuren. Ook de afzet op onze eigen markt, via de distributie, via Belpork of BePork zou meer aandacht moeten krijgen. We moeten onze eigen consumenten er echt toe aansporen om dat binnenlands vlees te consumeren, maar dan moet het wel herkenbaar zijn en dan moet de sector er ook toe worden aangepord om juist die producten ook echt in hun winkels te promoten.

En dan is er inderdaad ook, naar de toekomst toe, het debat over die veestapel. Moeten we toch niet kijken naar een gecontroleerde afbouw? Hendrik Vandamme zegt dat het Europese gelijke speelveld belangrijk is – het is hier ook al aangehaald, wat de voorwaarden betreft, op het vlak van sanitaire voorwaarden, productievoorwaarden en op het vlak van loonkosten –, maar ook een gestuurde productie. Hij dringt erop aan om dat debat te voeren. Hij zegt dat afbouw met steun voor hen in dezen niet uit den boze is. Ik sluit mij aan bij de andere collega's: ook ik denk dat er moet worden nagedacht, om in de toekomst een sector te hebben die echt stevig is, maar vooral ook waar de mensen die zich inzetten een waardig loon kunnen hebben voor het werk dat ze doen. Ik herhaal de vraag van de collega's: in hoeverre zijn uzelf en de regering bereid om daarover het debat te voeren?

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ik sluit mij kort aan bij de collega's die pleiten voor een structurele aanpak. We hebben dat al een paar keer in de commissie gezegd. De minister vat het heel goed samen: er worden afspraken gemaakt en dan blijken die even nadien niet te worden nagekomen. Sommige structurele debatten over het productievolume van de landbouw in Vlaanderen kunnen we niet langer uitstellen. Ik hoop dat we echt tot dat debat kunnen komen, zeker nu een toch niet onbelangrijke landbouworganisatie in die richting zelf stelling neemt. Ik denk dat we het aan onszelf verplicht zijn als politieke commissie die mee de toekomst van de landbouw in Vlaanderen zou moeten kunnen uittekenen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u, collega's, voor het geëngageerde debat. Ik kijk naar de voorzitter, misschien kan het nuttig zijn om met de landbouworganisaties eens in discussie te gaan over de warme sanering. Daar kom ik op terug, u vraagt naar mijn persoonlijke mening en het is een bijzondere zorg van mij.

Collega Dochy, het klopt zeker dat de druk de laatste weken vooral bij de zeugenhouders het zwaarst doorweegt. U hebt dat heel correct gesteld. Een eventuele prijsstijging waar we op hopen, zal hun positie niet direct verzachten. Ik

kan niet ontkennen dat de Waalse keuze geen slechte keuze was. Maar dat is een eenmalige injectie die geen structurele oplossing biedt. Ik wil de keten er zeker bij betrekken.

Overleg met de banken is voorzien. Het is tijdens de vergadering beloofd dat we dat gaan doen. Alles moet transparant zijn. Als iemand uitstel van betaling krijgt, maar met rentes die de persoon nog dieper in de put steken, is dat ook vervelend. In Vlaanderen hadden we de heropstartlening. Die is nu afgesloten omdat het budget op is. We zouden de heropstartlening open kunnen zetten voor specifieke groepen die met problemen zitten. Dat is transparant en helder. We starten nu dus een gesprek met de banken.

Collega Dochy, het klopt dat we de exportmarkten nodig hebben om die delen van het varken zoals de poten en de oren die onze consumenten niet eten, te commercialiseren. We kunnen een campagne doen naar de mensen – er bestaat trouwens een heel mooi West-Vlaams liedje – om het varkensvlees te promoten. Ik ga niet zingen, maar de tekst luidt: 'smoet, vet, hespe en spek; hoofdvlees, kortletten en paté'. Dat zijn allemaal heel lekkere zaken die afkomstig zijn van ons varken. Wie het liedje wil horen, moet de woorden gewoon intikken en de song zal u voorgelegd worden.

Ik heb het net niet gezegd, mevrouw Talpe: ik heb aan minister Clarinval gevraagd om de erkenning als sector in crisis te verlengen. Dat loopt normaal af eind deze maand. Daardoor zijn uitstellen mogelijk van sociale lasten, dus het is een belangrijke bijkomende maatregel. Als dat niet gebeurt, vervallen we weer in de normaliteit en dat kan nog niet.

De sector – daarover ben ik het met u eens, collega's – zal zich fundamenteel moeten buigen over de toekomst. Ik wil zeker – ik heb dat gezegd, collega Dochy – lokaal meerwaarde creëren. We moeten tegelijk bekijken wat we inzake tewerkstelling en scholing kunnen doen. We horen van de slachthuizen dat ook zij niet genoeg personeel vinden. Versnijden zou een meerwaarde kunnen zijn, maar dan moeten we de mensen daarvoor vinden. Er moet een tewerkstellingsprogramma aan gekoppeld worden. Ik ben zeker bereid om dat te doen.

Wat de niet-nagekomen engagementen betreft, ga ik niet per se één partij met de vinger wijzen. Dat zou miserie betekenen. We maken afspraken in tijden dat het slecht gaat, het kan niet zijn dat, als het beter gaat, we plots die afspraken vergeten. Dat is het lastige in heel deze toestand.

Ik heb gemengde gevoelens bij de warme sanering. Voor mij is het van belang dat we de sterke bedrijven overeind houden, en dat degene die zouden stoppen, goed begeleid worden. Dat is maatwerk. Ik hoor een grote bezorgdheid bij onze jonge boeren. Als we al onze budgetten besteden aan een warme sanering van de bedrijven die willen stoppen, blijft er misschien niets meer over voor de ondersteuning van sterke bedrijven. Dat is een grote zorg.

Mijn tweede grote zorg is: zal een warme sanering de prijzen positief beïnvloeden? Daar wil ik bij gelegenheid met jullie nog eens van gedachten over wisselen. Als de vraag naar varkensvlees, en welbepaald varkensvlees, groot is bij ons – het is hier al gezegd – en de veestapel vermindert, zoveel gaan eruit, en dat vlees wordt vervangen door vlees van mindere kwaliteit van elders, dan heeft dat nul impact op de prijs. Als men geen brancheorganisatie heeft, of BePork wordt geen b2c, dan is dat probleem niet opgelost. Met alle sympathie voor Hendrik Vandamme die zegt dat we daarover moeten nadenken, ik ben zeker bereid om dat te doen, maar ik vind dat we vooral sterke bedrijven bij ons kunnen houden die aan de hoogste standaarden kunnen produceren. Ik wil dat de impact op de prijs positief wordt. Anders zit je met een nog kleinere groep in dezelfde miserie. Dat moeten we goed afwegen bij de maatregelen die we nemen.

Ik ga het debat en het gesprek zeker niet uit de weg, maar weet dat ik oprecht bezorgd ben. Ik zie trouwens – en ik vind het heel lastig – dat jonge boeren die zeer bekommerd zijn om duurzaamheid en een eigen label hebben uitgewerkt, vandaag in de shit zitten. Ze kunnen hun leningen niet meer betalen. Het zijn net diegenen die met trots het label uitdragen en zoveel inspanningen doen en die absoluut niet warm willen worden gesaneerd. Absoluut niet. Het baart me grote zorgen.

Ik ben zeker bereid om de komende weken of maanden een grondiger debat te houden, maar weet dat ik toch twee grote zorgen heb bij de warme sanering, die ik ook heb aangehaald.

Collega Talpe, ik denk dat ik op uw achtste vraag over Europa niet heb geantwoord, maar u hebt het eigenlijk niet gevraagd. Het is eigenlijk tussen de lijnen door al gezegd. Veel Europese regelgeving waaraan varkenshouders gebonden zijn, zoals dierenwelzijn en diergezondheid, zijn geharmoniseerd door de interne markt, net om het gelijke speelveld en de eerlijke concurrentie af te dwingen. Daarnaast zijn er in tal van lidstaten nog extra regels bij gekomen en dat begint een beetje op protectionisme te lijken. Wij doen er op dit ogenblik niet aan mee, maar je zou wel zin krijgen om ook zo te gaan werken. Het zou de problemen met het vlees dat bijvoorbeeld uit Spanje komt en dat niet aan de normen zou voldoen, een beetje oplossen.

Ik zal op de volgende Europese Landbouwrapport ook aandacht vragen voor de moeilijke situatie waarin de sector zich bevindt, maar ook voor het level playing field zodat de lat toch voor iedereen gelijk ligt.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Minister, u hebt het goed samengevat, maar Landbouw mag ook nog een beetje economie zijn. Ik heb daarnet verwezen naar de 180 bedrijven die actief zijn in de vleesverwerking met 6000 arbeidsplaatsen en 2 miljard euro omzet. Dat is toch ook niet niets.

We weten dat de sector met problemen wordt geconfronteerd en die moeten worden aangepakt. Het ergste is dat de problemen worden veroorzaakt door zaken die buiten de landbouw en Vlaanderen om gebeuren, namelijk door het feit dat er op de exportmarkten oneerlijk wordt gereageerd. Andere Europese lidstaten slagen er wel in om naar China te gaan; wij niet.

De opmerking van “Halveer de varkensstapel en het probleem is opgelost” is wishful thinking, omdat van elk varken een deel moet worden geëxporteerd om een goede prijs te hebben. Het is niet meer zo dat de mensen een varken slachten en volledig in de diepvriezer steken zoals het vroeger gebeurde. Van elk varken gaat een deel naar de export en een deel wordt in België geconsumeerd.

We moeten er in elk geval aandacht voor hebben, net zoals voor warme sanering. We willen met open vizier over alles spreken. We moeten eens nagaan wanneer er een gelegenheid is. De bekommernis is natuurlijk heel duidelijk dat we moeten opletten dat warme sanering er niet toe leidt dat diegenen die de sector verlaten, gesteund worden, en dat diegenen die in de sector zitten, verweesd achterblijven. Reconversie is iets anders dan de sector verlaten. Het is een belangrijk aandachtspunt dat door de jonge landbouwers wordt aangehaald. We zeggen altijd dat we de jonge landbouwers willen steunen, maar je zult ze waarschijnlijk niet steunen door een warme sanering te doen en diegenen die de sector verlaten, te betalen. Er moet eventueel ook een basisprijs worden gezet in de verhandeling van nutriënten, overname van bedrijven, enzovoort. Daar moet in elk geval ook naar worden gekeken.

Dus het is niet per definitie 'neen', maar er zijn toch wel aandachtspunten die moeten worden meegenomen wanneer er verder over gesproken wordt. Minister, we komen er ongetwijfeld nog op terug, hetzij met een vraag, hetzij op een ander moment.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Collega's, we zijn het er allemaal over eens dat de varkenshouderij in een bijzonder penibele situatie zit en dat we het niet alleen zullen kunnen oplossen. Er zijn verschillende partners die hun verantwoordelijkheid moeten opnemen: uit de sector, maar ook Europees en mondiaal zijn er een aantal obstakels. Minister, ik ben blij dat u deze mee zult nemen naar Europa en terug zult zetten voor het gelijk speelveld.

Wat de kortetermijnaanpak betreft, zal de sector wel wat op zijn honger blijven zitten, omdat liquiditeit voor velen echt wel een groot probleem is. Het is budgettair niet evident en ik houd geen pleidooi om zomaar de Waalse regeling in Vlaanderen toe te passen, maar we moeten toch nadenken over iets wat op korte termijn soelaas kan bieden voor deze bedrijven.

Het is goed dat er verder wordt gewerkt aan het ketenoverleg. Ik ben ook blij met de suggestie om hier verder van gedachten te wisselen. Ik zou het dan graag niet alleen over de warme sanering hebben maar over de crisis in het algemeen en over wat we kunnen doen. Er is ook een voorstel om eventueel een aantal landbouworganisaties te horen, wat we in de regeling der werkzaamheden moeten aankaarten.

Ik heb ook mijn bedenkingen bij de warme sanering. Ik heb het in mijn toelichting al gehad over pro en contra. U hebt het aanbod vanuit het buitenland geduid en wie er zou intekenen. Dit verdient een grondig debat.

Tot slot ben ik blij dat de erkenning werd verlengd. *(Opmerkingen van minister Crevits)*

Is dat niet zo? Het is aangevraagd. Ik hoop dan dat u uw slag thuishaalt, want dat is belangrijk.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse besteding van middelen voor de visserijsector uit het Brexitnoodfonds – 4336 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Joris Nachtergaele

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

– Bart Dochy treedt als voorzitter op.

Cathy Coudyser (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, Brexit Adjustment Reserve (BAR) is een soort van noodfonds dat werd opgericht om de negatieve gevolgen in de Europese Unie, als gevolg van het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit die unie, op te vangen.

In dit fonds zit 5 miljard euro. België maakt aanspraak op 200 miljoen euro. Voor de ondersteuning van de zwaar getroffen Vlaamse visserijsector is 59 miljoen euro gereserveerd.

Onderhandelingen over de concrete modaliteiten van dit fonds lijken stilaan in een laatste fase te zitten. Bij mijn weten zou er zelfs vandaag een definitieve beslissing vallen. Op 17 juni bereikte het Portugese voorzitterschap met het Europees Parlement een voorlopig akkoord over het Brexitnoodfonds. Wat betreft de verdeelsleutel, wijze van uitbetaling, referentieperiode en budgettaire gevolgen, wijkt dit akkoord niet af van de Raadspositie. We hopen dus dat er ook nu niet te veel afwijkingen meer zullen worden beslist.

De vraag is hoe wij die middelen zullen inzetten, specifiek voor de visserij. De Rederscentrale heeft een aantal voorstellen geformuleerd in de editie van juli maar ook in die van augustus. Ze stellen twee concrete acties voor: enerzijds het proefproject 'testreizen Britse havens', bedoeld om aanlandingen in Britse havens opnieuw gangbaar te maken en anderzijds een project rond sluitende traceerbaarheid van vis via de installatie van geijkte weegschalen en printers aan boord als alternatief voor de verplichte sortering en weging bij aanlanding. Daarnaast pleit de Rederscentrale voor compensatie van het waardeverlies als gevolg van het akkoord over de quota. Ze vragen ook steunmogelijkheden voor het zoeken naar nieuwe visgronden, en voor bijkomende kosten voor douane en sanitaire en fyto-sanitaire maatregelen.

Minister, kunt u de grote lijnen schetsen van hoe de Vlaamse Regering de middelen vanuit de BAR bestemd voor de Vlaamse visserij zal aanwenden? Kunnen de voorstellen van de Rederscentrale worden gerealiseerd, rekening houdend met het feit dat de wetgeving op de regeling van de staatssteun van toepassing is?

Kunnen de maatregelen die in 2020 reeds zijn genomen om de gevolgen van de Brexit te verzachten, worden gedekt met middelen uit de BAR?

Zijn de voorstellen concreet mogelijk? Hoe overweegt u de uitvoering ervan effectief te doen? Zal men al deels in 2020 kunnen uitbetalen of zijn er nog knelpunten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, met behulp van de BAR-middelen wensen we een aantal acute noden op te vangen om de negatieve gevolgen van de Brexit om te zetten in de richting van een positieve transitie van de Vlaamse visserijsector.

Naast de primaire schakels in de keten, de vissers en reders, kijken we daarom ook naar de andere actoren zoals de verwerkende sector, aquacultuur en naar promotie. Bovendien is het ook belangrijk om in te zetten op de versterking van de lokale kustgemeenschappen en het stimuleren van het wetenschappelijk onderzoek. We bekijken het dus heel breed.

De grootste directe gevolgen van de Brexit worden het meest gevoeld bij de eerste schakel in de visserijketen, bij de reders en vissers.

Een acuut probleem is de organisatie van het transport van de vis, die gevangen wordt in Britse wateren, naar de thuishaven. De Brexit zorgt voor een logistieke en administratieve rompslomp, en dat is een understatement. Daarom worden met BAR-middelen een tiental testreizen georganiseerd, waarvan er vandaag al vier hebben plaatsgevonden. Hierbij wordt uitgetest welke nieuwe logistieke kanalen kunnen worden ontwikkeld om de vis die in Britse wateren gevangen werd, snel naar de thuishaven over te brengen voor verkoop op de veiling. Er zal ook worden uitgezocht wat de beste manier is voor een maximaal behoud aan kwaliteit.

Naast individuele begeleiding voor toegang tot Britse wateren en transit doorheen het Verenigd Koninkrijk, is er ook nood aan informatieverstrekking over regelgeving, over beschikbare quota en technische maatregelen in Britse wateren.

Er wordt ook bekeken of BAR-middelen kunnen worden ingezet om in deze transitieperiode de meerkosten en/of de mindere opbrengsten voor de visserijsector voor een deel te compenseren.

Ook binnen het BAR-plan van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) zijn initiatieven voorzien, zoals een Brexitconsulent om in nauw overleg met het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) bedrijven en federaties technisch te begeleiden.

De periode waarin BAR-middelen kunnen worden ingezet loopt van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2023. De modaliteiten zijn nog altijd niet duidelijk. We kijken hoe we ze kunnen inzetten, maar zolang er geen modaliteiten zijn, kunnen we nog niet beslissen.

In principe zijn alle projecten vanuit de visserijsector die in de periode 1 januari 2020 tot 31 december 2023 georganiseerd worden om de negatieve gevolgen van de Brexit voor de visserijsector op te vangen mogelijk binnen de BAR voor zover ze inpasbaar zijn binnen de staatssteunregels of een toelating kregen na aanmelding bij Europa. Voorstellen waarbij niet kan worden aangetoond dat ze de negatieve gevolgen van de Brexit opvangen, zullen moeten worden geweigerd.

Mijn hoofdbetrachting op korte termijn is de precieze modaliteiten kennen.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): De juiste modaliteiten kennen, is uiteraard het belangrijkste. Het is goed dat we de hele keten betrekken. De acute problematiek zit vooral bij de reders en de vissers en daarop wordt al ingespeeld met de testreizen. Ook infoverstreking en een Brexitconsulent zijn heel belangrijk en met het fonds kunnen we vooruitgang boeken.

U zegt dat, eens we de modaliteiten kennen, alle projecten die in de brede visserijsector toegelaten zijn en in regel zijn met de staatssteun, in aanmerking kunnen komen. Betekent dat dat men op een bepaald moment zijn project zal moeten aanvragen bij het Departement Landbouw en Visserij? Hoe verloopt dat daar dan? Kan men er dan op korte termijn aanspraak op maken? Kunt u dat meer toelichten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) doet de coördinatie van alle projecten. Omdat de aanvraagtermijn en de realisatietermijn zo kort zijn, zullen we voor een heel efficiënte procedure zorgen. Alle details zullen beschikbaar zijn, eens de modaliteiten gekend zijn. Ik had graag gehad dat het al in orde was. We hopen dat het snel zal gaan.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Eenvoudige en snelle procedures: dat horen we graag.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.